

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

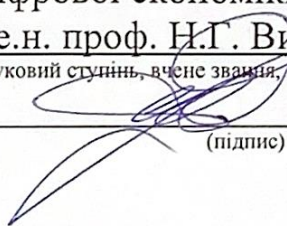
 СЛОБОДЯНІЮК Артем Олександрович
(студент групи ФБСМ-9)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»)

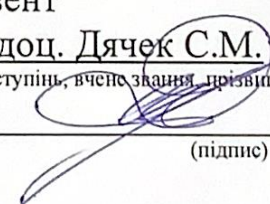
/Завідувач кафедри фінансів та
цифрової економіки
д.е.н. проф. Н.Г. Виговська
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Науковий керівник
д.е.н. проф. Виговська Н.Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Дячек С.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Слободянюк А.О. Управління оборотними активами підприємства

Кваліфікаційна робота представлена на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретичних та організаційних положень управління оборотними активами підприємства та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління оборотними активами.

У роботі поглиблено теоретичні підходи до категорії «оборотні активи підприємства»; досліджені методичні засади управління оборотними активами підприємства; проаналізовано нормативно-правове забезпечення у сфері управління оборотними активами підприємства; здійснено діагностику стану фінансово-економічної діяльності ТОВ «Мальва»; здійснено оцінку системи управління оборотними активами ТОВ «Мальва»; запропоновано напрями підвищення ефективності управління оборотними активами на ТОВ «Мальва».

Ключові слова: оборотні активи, оборотний капітал, запаси, дебіторська заборгованість.

ABSTRACT

Slobodyanyuk A.O. Management of current assets of the enterprise - Manuscript.

The qualification work is represented on reception of an educational degree «master» field of knowledge 07 «Management and administration» of specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is devoted to the scientific substantiation of the theoretical and organizational provisions of the management of the company's current assets and the development of practical recommendations for improving the efficiency of the management of current assets.

The work deepens the theoretical approaches to the category «current assets of the enterprise»; researched methodical principles of management of current assets of the enterprise; regulatory legal support in the field of management of current assets of the enterprise was analyzed; diagnosis of the state of financial and economic activity of «Malva» LLC was carried out; an evaluation of the current asset management system of «Malva» LLC was carried out; directions for improving the efficiency of management of current assets at «Malva» LLC are proposed.

Keywords: current assets, working capital, stocks, receivables.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства.....	7
1.2. Методичні засади управління оборотними активами підприємства.....	15
1.3. Нормативно-правове забезпечення в сфері управління оборотними активами підприємства.....	25
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ТОВ «МАЛЬВА».....	33
2.1. Діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства.....	33
2.2. Система управління оборотними активами ТОВ «Мальва».....	46
2.3. Напрями підвищення ефективності управління оборотними активами на ТОВ «Мальва».....	57
Висновки до розділу 2.....	68
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне управління оборотними активами відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільності фінансової та виробничої діяльності підприємства. Оборотні активи, як один із основних видів ресурсів, забезпечують безперервність відтворювальних процесів і дозволяють підтримувати гнучкість у реагуванні на ринкові зміни. Від їх ефективного використання залежить фінансова стійкість підприємства, рівень його ділової активності та здатність зберігати конкурентоспроможність у складних економічних умовах, зокрема в періоди криз чи високої нестабільності ринку. Оборотні активи мають низку особливостей, серед яких висока ліквідність, значна залежність результативності від їх обсягу та швидкості обороту, а також можливість їх формування як за рахунок власних, так і позикових джерел.

Неефективне управління оборотними активами може призвести до серйозних фінансових втрат. Наприклад, накопичення надмірних запасів спричиняє зростання витрат на їх зберігання, що погіршує фінансовий результат підприємства. З іншого боку, затримка платежів постачальникам або клієнтам може викликати додаткові витрати у вигляді штрафів, втрати знижок чи зменшення ділової репутації. Водночас недостатня кількість оборотних активів може обмежити здатність підприємства забезпечувати стабільний виробничий процес, що знижує його прибутковість. Таким чином, забезпечення оптимальної кількості та структури оборотних активів є важливою умовою для ефективної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Політика управління оборотними активами спрямована на пошук оптимального балансу між ризиком втрати ліквідності та забезпеченням рентабельності. Це включає визначення необхідного рівня оборотних активів, оцінку потреб у фінансуванні та вибір найбільш вигідних джерел формування цих ресурсів. Основна мета такої політики – мінімізувати витрати, пов'язані з утриманням оборотних активів, водночас забезпечуючи підприємству необхідну гнучкість для адаптації до змін зовнішнього середовища. Ефективне управління

оборотними активами дозволяє зменшити ризик втрати ліквідності, скоротити цикл обороту коштів і прискорити досягнення фінансових результатів.

Дослідженням сутності оборотних активів займалися такі науковці: О.Я. Базілінська, М.Д. Білик, І.А. Бланк, Н.О. Власова, І.М. Гринюк, Т.А. Демченко, Є.О. Донін, М.А. Дядюк, Л.О. Коваленко, Л.О. Лігоненко, Е.В. Нашкерська, П.Г. Перерва, О.С. Філімоненков, І.С. Чухно, В.М. Шелудько та інші. У своїх дослідженнях науковці важливу роль приділяли теоретичним питанням управління оборотними активами підприємства (розглядаються завдання, мета, політика управління, суб'єкт та об'єкт управління, елементи, принципи, методи управління тощо); дослідженням оборотних активів суб'єктів господарювання окремих галузей, напрямкам підвищення ефективності використання оборотних активів; теоретичним аспектам удосконалення системи управління оборотними активами в сучасних умовах. Втім, серед залишених поза увагою виділяються питання оцінки оборотних активів та потребують більшого вивчення шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів в особливих умовах, що є особливо актуальним в сучасних умовах господарювання в Україні.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління оборотними активами на підприємствах. Відповідно до поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких основних **завдань**:

- дослідити економічну сутність та трактування поняття «оборотні активи»;
- дослідити методичні засади управління оборотними активами підприємства;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення в сфері управління оборотними активами підприємства;
- здійснити діагностику фінансово-економічної діяльності підприємства;
- проаналізувати систему управління оборотними активами ТОВ «Мальва»;
- запропонувати напрями підвищення ефективності управління оборотними активами на ТОВ «Мальва».

Об'єктом дослідження є організаційно-економічна ефективність управління

оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні рекомендації, щодо підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків), статистико-економічний (аналіз економічного механізму управління оборотними активами підприємства), монографічний (розроблення напрямів удосконалення управління оборотними активами підприємства) та інші.

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів з теорії і практики фінансового менеджменту, законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність суб'єктів господарювання, офіційні статистичні дані та річна фінансова звітність ТОВ «Мальва».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні сукупності теоретичних підходів до управління оборотними активами підприємств у контексті тенденцій і закономірностей розвитку вітчизняної економіки. У процесі дослідження були отримані такі найбільш суттєві наукові результати:

удосконалено:

теоретичну базу для дослідження й практичного розв'язання проблеми підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Результатом вирішення комплексу поставлених завдань є пропозиція рекомендацій практичного характеру стосовно удосконалення управління оборотними активами підприємства.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою роботою. Наукові положення, результати, висновки і рекомендації, сформульовані в роботі, одержані автором особисто та викладені в опублікованих працях.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях: Всеукраїнська науково-практична on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених,

присвячена Дню науки (Житомир, 13-17 травня 2024 року) та V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (Житомир, 06-07 листопада 2024 року).

Публікації. Основні положення, висновки і результати наукового дослідження опубліковано у тезах доповідей:

1. Сафонюк Ю.С., Слободянюк А.О. Фондовий ринок України. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки, 13-17 травня 2024 року. Житомир: «Житомирська політехніка», 2024. С. 301.

2. Виговський В.Г., Слободянюк А.О. Підприємства України в умовах війни: виклики та шляхи адаптації. Тези V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу», 06-07 листопада 2024 року. Житомир, «Житомирська політехніка», 2024. С.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг роботи складає 97 сторінок, у тому числі 25 таблиць, 4 рисунки, список використаних літературних джерел налічує 87 найменувань, 6 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства

Вітчизняний стан розвитку ринкових відносин в Україні потребує нових підходів до управління економікою на різних рівнях, зокрема на рівні окремих підприємств. Ефективність управління оборотними активами впливає на безперервний процес реалізації та виготовлення продукції, платоспроможність, конкурентоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Тому вітчизняна економіка в сучасних умовах господарювання вимагає нових підходів до управління оборотними активами. Від ефективних результатів діяльності, використання та формування оборотних активів підприємства залежить розвиток не лише підприємств, але й країни в цілому.

Ефективне використання оборотних активів підприємства та визначення їх оптимального розміру є пріоритетним завданням підприємства з огляду забезпечення безперервності операційного циклу виробничо-комерційної діяльності в умовах інфляції, поширення кризових явищ та зростання конкуренції. Створення дієвої системи управління оборотними активами сприяє успішному виконанню виробничої програми підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами продукції та послуг, забезпечує стійкий фінансовий стан і підвищення конкурентного статусу суб'єкта господарювання. Організація ефективного управління оборотними активами спрямована на формування їх в необхідному обсязі з найменшими витратами і визначенні резервів прискорення їх оборотності.

Проблемою сутності та класифікації оборотних активів займалися такі науковці: О.Я. Базилінська [2], М.Д. Білик [5], І.А. Бланк [6; 7], Н.О. Власова [10], І.М. Гринюк [16], Т.А. Демченко [19], Є.О. Донін [22], М.А. Дядюк [24], Л.О. Коваленко [33], Л.О. Лігоненко [38], Е.В. Нашкерська [51], П.Г. Перерва [61], О.С. Філімоненков [78], І.С. Чухно [80], В.М. Шелудько [83] та інші. Незважаючи на

вагомість зазначених напрацювань, недостатньо розробленими залишаються питання, які потребують додаткових теоретичних досліджень щодо управління оборотних активів в умовах дефіциту оборотного капіталу і зростання комерційного ризику, зокрема, дослідження основних підходів до визначення сутності оборотних активів, а також суміжних з ними понять.

Оборотні активи є другими за розмірами після основних засобів у загальному обсязі ресурсів, що формують економічний стан будь-якого підприємства. З точки зору ефективного ведення господарської діяльності підприємства, обсяг оборотних активів має бути достатнім для створення продукції та в тій кількості, яка необхідна на ринку, але й одночасно й мінімальним, котрий не призводить до підвищення виробничих витрат за рахунок створення понаднормових запасів. Фінансово-економічне становище кожного підприємства прямолінійно залежить від швидкості перетворення засобів, що вкладені в активи на реальні гроші.

Нині використовується багато суміжних з оборотними активами термінів, таких як «поточні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти» щодо значення яких вчені економісти до сих пір ведуть дискусію. В економічній літературі відсутнє єдине трактування економічного змісту оборотних активів. Слід також зазначити, що розглядають економічну категорію «оборотні активи» у економічній літературі ще з початку минулого століття, і трактують її по-різному, у залежності від етапів розвитку економіки.

У вітчизняних нормативних актах відсутнє чітке визначення оборотних активів. Лише у НП(С)БО 1 дається визначення. У інших нормативно-правових актах розглядаються «оборотні засоби», «оборотний капітал» тощо. Слід відмітити, що на нашу думку, ототожнення оборотних активів і оборотного капіталу є не припустимим. Зумовлено це тим, що оборотні активи у процесі діяльності суб'єкта господарювання споживаються і витрачаються. В той час, як оборотний капітал – лише авансується.

Доцільним є порівняння різних підходів до формулювання сутності поняття «оборотні активи» (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Аналіз визначення поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах»

Автор визначення	Визначення поняття «оборотні активи»
Базилінська О.Я. [2]	Оборотні активи – це активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно короткий строк (менше року)
Бланк І.О. [6]	Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну діяльність підприємства та, повністю споживають у процесі одного виробничо-комерційного циклу
Власова Н.О., Круглова О.А., Безгінова Л.І. [13]	Оборотні активи – це сукупність матеріальних і грошових цінностей, що обслуговують поточний господарський процес підприємства, котрі перебувають у постійному русі та в повному розмірі переносять свою вартість на вартість створеного продукту, з ціллю отримання прибутку
Демченко Т.А. [19]	Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність
Донін Є.О. [22]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу
Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. [33]	Оборотні активи – це активи, що споживають у ході виробничого процесу продовж року, або операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку виробництва, а тому такі, котрі повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Лігоненко Л.О. [38]	Оборотні активи – це сукупність економічних ресурсів підприємства, що перебувають у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Нашкерська Г.В. [51]	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції
Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Товажнянський В.Л. [61]	Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний їх кругообіг
Філімоненков О.С. [78]	Оборотні активи як натурально-речовинна категорія – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі й повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців із дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо). Оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва й обігу
Чухно І.С. [80]	Оборотні активи – сукупність грошових засобів, що авансуються для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів.
Шелудько В.М. [83]	Оборотні активи – це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність

Отже, здійснивши аналіз наведених вище визначень поняття «оборотні активи» можна сформулювати таке його трактування: оборотні активи – це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу.

Треба відмітити, що економічний зміст оборотних активів трактується їх значенням в організації виробничої діяльності підприємства: перебуваючи в безперервному русі вони створюють постійний кругообіг форм вартості, та як наслідок, здійснюється безперервне відновлення виробничих процесів. Слід розрізняти поняття «оборотні активи» та «оборотні кошти». Оборотні активи відрізняються від оборотних коштів тим, що мають у собі короткострокові інвестиції, які використовуються у виробничому процесі, тобто повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції. Оскільки оборотні кошти є найбільш ліквідними ресурсами, то вони не витрачаються у процесі виробництва, а вкладаються в нього.

Функціонування оборотних коштів та оборотних активів відбувається протягом тимчасового інтервалу, тривалістю періоду функціонування оборотних активів вважається один рік, або операційний цикл, оборотних коштів – один рік, або кругообіг. Кругообіг оборотних коштів – це сукупність операційного та комерційно-фінансового циклу, тобто тривалість періоду функціонування оборотних коштів є довшою на час комерційно-фінансового циклу. Тому вартісна величина оборотних коштів не рівна величині оборотних активів.

Щодо співвідношення оборотних активів і оборотного капіталу, то вони є самостійними економічними категоріями, які перебувають у тісному зв'язку та взаємозалежності, конкретніше: спершу оборотний капітал є інвестицією, тобто базисом утворення коштів, котрі необхідно розмістити. Оборотні активи характеризують положення інвестованого капіталу в виробничо-господарський процес активної діяльності підприємства [5]. Оборотний капітал як джерело

авансування формує оборотні активи, що пізніше повертають авансований капітал. Саме таким шляхом забезпечується безперервний кругообіг капіталу, що наче припиняє свою діяльність як капітал з закінченням кожного виробничого періоду, закінчую свою виробничу функцію, та безперервно відновлюється внаслідок реалізації готової продукції та після вилучення дебіторської заборгованості. Оборотний капітал та оборотні активи доповнюють один одного, через що відбувається постійний кругообіг виробничо-господарських процесів.

Отже, «оборотні активи», «оборотний капітал» і «оборотні кошти» є самостійними економічними категоріями з характерними властивостями і ототожнювати їх не можна. Оборотні активи – це сукупність матеріальних та грошових цінностей, які обслуговують поточну фінансово-господарську діяльність підприємства, забезпечують його платоспроможність, необхідні для здійснення торгових операцій або споживання продовж виробничого періоду або продовж одного року. Оборотні кошти – це кількість грошових коштів або їх еквівалентів, вкладених в оборотні фонди та фонди обігу, котрі обслуговують безперервний виробничий процес та продаж готової продукції. Оборотний капітал – це складова капіталу підприємства, котра є власністю господаря та направляється на забезпечення оборотними фондами підприємства [18; 31].

Оборотні активи, як і будь-які інші активи, мають властиві лише їм переваги й недоліки, що є ключовими факторами, на які потрібно звертати увагу під час формування, використання та управління ними (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки «оборотних активів підприємства»

Переваги оборотних активів	Недоліки оборотних активів
1. Легка трансформація з одного виду в інший 2. Висока ліквідність 3. Швидка реалізація управлінських рішень 4. Легко піддаються змінам 5. Є засобами платежу	1. Активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку 2. Запасам властиві псування та знецінення 3. Потребують витрат, пов'язаних із зберіганням 4. Піддаються впливу інфляції 5. Високий рівень фінансових ризиків

У процесі господарської діяльності найбільший вплив на фінансовий стан

підприємства мають такі групи оборотних активів, як виробничі запаси, грошові кошти та дебіторська заборгованість. Усі складові частини оборотних активів пов'язані між собою і являються складовими частинами виробничого процесу, який не можливий за відсутності однієї із них (див. рис. 1.1).

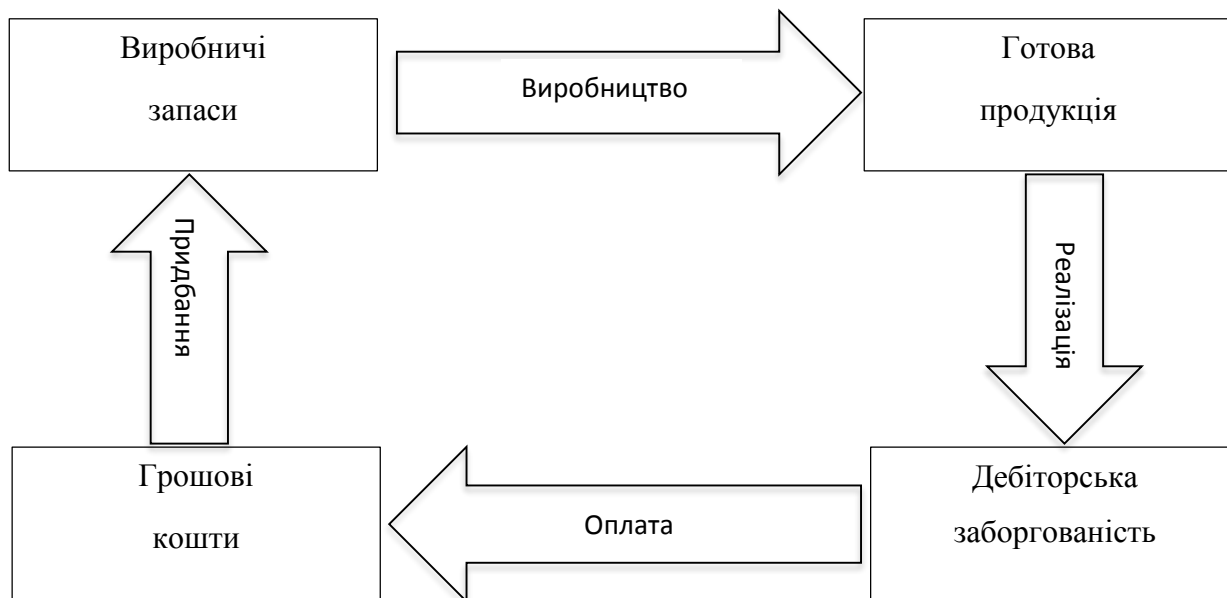

Рис. 1.1. Кругообіг оборотних активів

На рисунку видно, що виробничий процес, складовою частиною якого є оборотні активи, ускладнюється за відсутності однієї з груп оборотних активів або стає неможливим узагалі. За відсутності достатньої кількості виробничих запасів можуть виникати простої, зриви виробництва, товарних ліній. Натомість, значне зростання величини дебіторської заборгованості призводить до зменшення грошових коштів в обігу, що не дозволяє підприємству без залучення обігових коштів із зовнішніх джерел забезпечити свою потребу у виробничих запасах.

Одним з важливих моментів процесу управління оборотними активами є дослідження їх класифікації за однорідними ознаками, яка дозволяє акцентувати увагу на різних видах оборотних активів, з метою прийняття управлінських рішень. Необхідно відмітити, що існують численні підходи до класифікації оборотних активів у сучасній економічній науці.

Відзначимо існування як деяких подібностей, так і певних відмінностей в цих підходах (див. табл. 1.3).

Класифікація оборотних активів підприємства

№ з/п	Класифікаційна ознака	Вид оборотних активів
1	Залежно від участі в кругообігу	- оборотні активи у сфері виробництва - оборотні активи у сфері обігу
2	За видами	- запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів - запаси готової продукції - дебіторська заборгованість - грошові кошти - інші
3	За способом відбиття в балансі підприємства	- матеріальні оборотні активи (запаси) - дебіторська заборгованість (кошти у розрахунках) - грошові кошти
4	За формами функціонування	- матеріальні оборотні активи - фінансові оборотні активи
5	За періодом функціонування	- постійна частина оборотних активів - змінна частина оборотних активів
6	За характером джерел формування	- валові - чисті - власні
7	За швидкістю обігу	- з високою швидкістю обігу - з середньою швидкістю обігу - з низькою швидкістю обігу
8	За ступенем ліквідності	- абсолютно ліквідні - швидко ліквідні - мало ліквідні
9	За рівнем цінності	- мінімально можливої цінності - середньо можливої цінності - потенційно високої можливої цінності
10	За рівнем ризиків	- активи з виправданим ризиком - активи з підвищеним ризиком - активи з неприпустимим ризиком
11	За видами ризиків	- активи з ризиком нереалізації - активи з ризиком неповернення боргів - активи з ризиком інфляції
12	За ступенем захищеності від інфляції	- оборотні активи , що не піддаються інфляційним втратам - оборотні активи , що піддаються інфляційним втратам
13	За рівнем прибутковості	- високоприбуткові - середньоприбуткові - неприбуткові - збиткові

Варто зазначити, що майже всі вітчизняні науковці, які займалися проблемою класифікації оборотних активів, в першу чергу, класифікують їх залежно від участі в кругообігу та за видами. Так, за характером участі в операційному циклі оборотні

активи поділяються на ті, які обслуговують:

1. виробничий цикл підприємства (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; незавершене виробництво, готова продукція);
2. фінансовий цикл підприємства (грошові кошти, дебіторська заборгованість, поточні інвестиції).

В сучасних кризових умовах господарювання особливо актуальною є класифікація оборотних активів за рівнем ризику, в якій береться до уваги фінансовий ризик, тобто ризик втрати ліквідності. Проаналізувавши позиції вітчизняних науковців по цій класифікаційній ознаці оборотних активів, можна зробити висновок, що всі категорії ризику можна звести до трьох градацій: виправданий ризик, підвищений ризик та неприпустимий.

З метою запобігання кризовим ситуаціям доцільним вважаємо здійснювати класифікацію не тільки за ступенем ризику, а й за видами ризиків, притаманним різним складовим елементам оборотних активів. Так, товарні запаси схильні до ризиків можливої нереалізації та природних втрат; дебіторська заборгованість – до ризиків неповернення боргів; грошові кошти та їх еквіваленти втрачають свою цінність за рахунок інфляції.

З огляду на високий рівень інфляційних процесів, який характерний для економіки України в останній період, цікавою представляється класифікація оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції.

Загалом, розподіл оборотних активів на групи за різними ознаками є важливою умовою здійснення процесу управління оборотними активами підприємства. В умовах фінансової нестабільності це є одним з головних компонентів формування вдалої управлінської системи в цілому. Окрім того, від якості управління оборотними активами буде залежати платоспроможність господарюючого суб'єкта, рівень його рентабельності, формування можливостей щодо роботи у непередбачуваних ситуаціях, рівень виробництва і реалізації продукції.

Отже, точне розуміння значення оборотних активів має величезне практичне значення, оскільки правильне розуміння економічної термінології, робить легшою

працю кожного економічного суб'єкта, створює допомогу в дослідженні та аналізі виявлення взаємозалежності між різноманітними виробничо-господарськими факторами економічної діяльності, що в майбутньому дасть можливість не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, але й здійснювати точні економічні прогнози щодо необхідності споживання, а економічно обґрунтована класифікація є передумовою ефективного управління оборотними активами підприємства в сучасних кризових умовах.

1.2. Методичні засади управління оборотними активами підприємства

Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами. Слід зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервності та збалансованості господарських процесів, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства. Тому метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

Як правило, найбільш вагому частину у структурі оборотних активів підприємства займають запаси, які, в свою чергу включають сировину та матеріали; незавершене виробництво; готову продукцію та товари. Саме тому, пошук раціонального способу управління запасами є одним з завдань управління оборотними активами. Вирішення цього завдання дозволяє забезпечити безперервність виробничого і торгівельного процесу при мінімальних витратах на

утримання запасів.

Політика управління оборотними активами є підмножиною двох множин – політики формування (фінансування) та політики використання оборотних активів. Якщо перша множина будується на основі виділення необхідного обсягу активів у розрізі конкретних груп та відповідає за фінансове забезпечення оборотних активів, то мета другої – збереження ліквідності та платоспроможності промислового підприємства.

Теорія фінансового менеджменту розглядає три основні підходи до формування оборотних активів підприємства, а саме:

– помірний підхід – спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби в усіх видах оборотних активів і створення їх нормованих страхових розмірів;

– консервативний підхід – передбачає створення високих розмірів резервів оборотного капіталу на випадок непередбачених складнощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, погіршення умов виробництва, затримки інкасації дебіторської заборгованості тощо;

– агресивний підхід – полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами цих активів.

Загальна характеристика основних типів політик (стратегій) управління оборотними активами підприємств подана в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Загальна характеристика основних типів політик (стратегій) управління оборотними активами підприємств

Назва політики	Політика формування оборотних активів	Політика фінансування оборотних активів
1	2	3
Консервативна	Повне задоволення всіх поточних потреб, створення високих резервів страхових запасів	Припускає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу буде профінансована постійна частина і половина змінної частини оборотних активів. Частина, що залишилася, підлягає фінансуванню короткостроковим позиковим капіталом

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
Помірна (компромісна)	Повне задоволення поточних потреб, створення необхідних нормальних розмірів страхових запасів на випадок найбільш типових збоїв і неполадок	Власний і довгостроковий позиковий капітал спрямовується на фінансування постійної частини оборотних активів, тоді як змінна їх частина формується за рахунок короткострокового позикового капіталу
Агресивна	Мінімізація страхових резервів, у разі виникнення збоїв у здійсненні нормального ходу операційної діяльності можливі суттєві фінансові втрати	Власний капітал підприємства і довгострокові позикові кошти формують менше половини постійної частини оборотних активів, інша частина фінансується короткостроковими позиковими засобами

Якщо уявити процес вироблення стратегії управління оборотними активами у вигляді узагальнюючих блоків, то він прийме наступний вигляд (див. рис. 1.2).

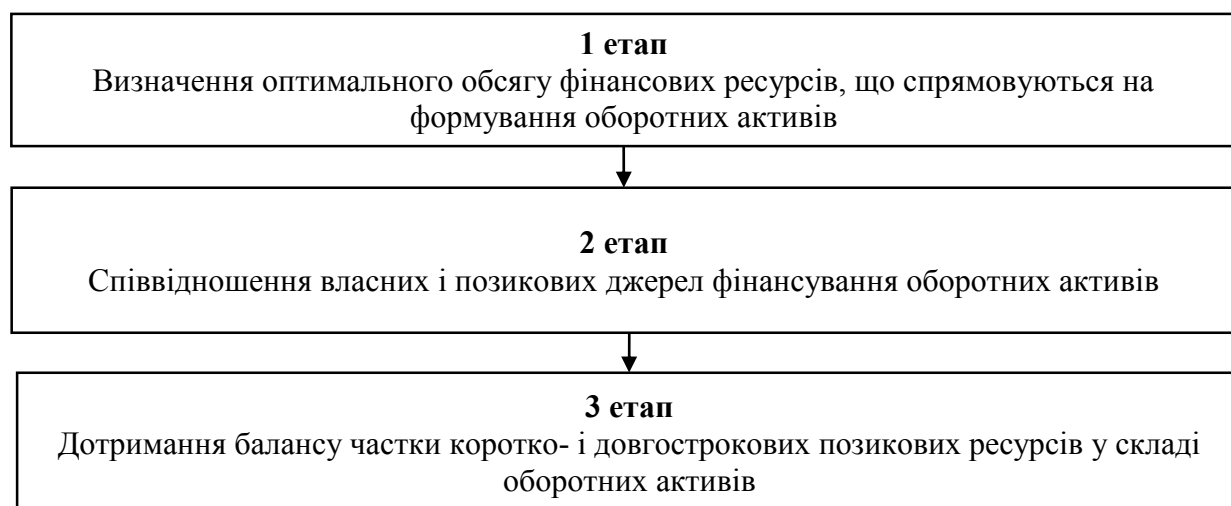

Рис. 1.2. Процес вироблення стратегії управління оборотними активами [60]

Необхідно відмітити, що другий і третій етапи перебувають у нерозривному взаємозв'язку, що часто дозволяє об'єднувати їх в єдиний блок.

Розглянемо наведені етапи формування стратегії управління оборотними активами.

1. Визначення оптимального обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на формування оборотних активів.

Для досягнення зазначеної мети великі промислові підприємства вдаються до

процедури нормування оборотних активів. Дана процедура багато в чому вирішує проблему дефіциту грошових коштів, наднормативних запасів і надлишку готової продукції. Слід зазначити, що процес нормування є доцільним у таких випадках:

- група оборотних активів регулярно бере участь у виробничому процесі. Досить часто на практиці нормуються тільки ті види оборотних активів, які використовуються при виробництві великих партій готової продукції;

- частка оборотних активів, для яких розробляється норматив складає більше 10% їх загального обсягу, а дана група оборотних активів однорідна за своїм складом. Так, нормування такої групи як «Інша поточна дебіторська заборгованість» не має економічного сенсу, тоді як елементи даної групи досить різноманітні і характер зміни кількісних показників носить нерегулярний характер;

- у підприємства є можливість управляти нормованим видом оборотних активів (дана проблема особливо виражена в групі дебіторської заборгованості, в частині порушення укладених договорів і термінів погашення такої заборгованості).

Нормативи прийнято визначати за такими групами: виробничим запасам, незавершеного виробництва, готової продукції, витрат майбутніх періодів.

Для підприємств промислового сектора характерно нормування переважної більшості обсягу оборотних активів. Проте, нерідко існують перешкоди до впровадження системи нормування внаслідок ряду причин.

Досить вагомою підставою для спотворення даних є відсутність інформації про стан оборотних активів в режимі реального часу, внаслідок того, що наявні відомості, які надходять з бухгалтерських звітів, як правило, запізнюються і мають ретроспективний характер. До даної групи також відноситься відсутність аналітичної інформації в розрізі окремих структурних підрозділів (особливо це стосується нормативу по незавершеного виробництву). Іншою групою причин є використання при розрахунку нормативів експертних оцінок (наприклад, при обґрунтуванні страхового запасу сировини і матеріалів у разі якщо дана інформація не накопичувалася на підприємстві за попередні періоди). Неритмічність продажів також робить негативний вплив на створення повноцінної системи нормування

оборотних активів. Дана обставина є особливо актуальною у випадку, якщо відвантаження готової продукції за останню декаду місяця значно перевищує дане значення за результатами інших декад, що призводить до значних відхилень кредиторської та дебіторської заборгованостей.

Забезпечення комплексності системи нормування повинне ґрунтуватися на принципах дотримання чітких регламентів і руху інформаційних потоків, єдиного введення оброблюваної інформації, відсутності дублювання операцій і чіткого розподілу функцій контролю за процесом нормування. При цьому контроль за процесом нормування повинні здійснювати керівники структурних підрозділів підприємств в рамках своїх повноважень, агреговані звітні дані - акумулюватися у фінансових директорів. Наведені заходи дозволять не тільки відслідковувати чітку і достовірну картину стану та перспектив коригування обсягів оборотних активів, але й істотно скоротити час налагодження системи нормування [77].

В узагальненому вигляді механізм визначення необхідного обсягу оборотних активів може бути представлений таким чином [75]:

- етап 1: побудова моделі операційного циклу підприємства з розподілом його на підскладові, встановлення тимчасових співвідношень між ними;

- етап 2: розробка положення з нормування оборотних активів, що містить принципові підходи до їх розрахунку, необхідні для цього джерела даних, а також перелік осіб, відповідальних за виконання процедури нормування;

- етап 3: апробація моделі нормування на базі графічного редактора Microsoft Excel або іншим раціональним способом;

- етап 4: коректування методики та впровадження її в господарський процес. Етап передбачає видозміну принципів розрахунку (при наявності потреби), а також формування сукупностей фінансових та людських ресурсів для здійснення практичної апробації нової методики.

2. Співвідношення власних і позикових джерел фінансування оборотних активів і дотримання балансу частки коротко- і довгострокових позикових ресурсів у складі оборотних активів.

Необхідність залучення позикових фінансових ресурсів супроводжує

господарську діяльність усіх великих промислових підприємств. При цьому особливе значення мають певні фінансові правила, зокрема, золоте правило балансу. За своєю суттю воно вимагає крім дотримання паралельності строків фінансування та інвестування, виконання певних співвідношень між окремими статтями активів і пасивів [4]. Правило рекомендує, що оборотні активи повинні бути сформовані переважно за рахунок короткострокового позикового капіталу. Загальноприйнятими індикаторами співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів є [3]:

1. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), що відображає питому вагу власного капіталу у валюті балансу;
2. Коефіцієнт поточної заборгованості, що є відношенням короткострокових фінансових зобов'язань у валюті балансу;
3. Коефіцієнт платоспроможності (покриття боргів власним капіталом), що представляє собою співвідношення власного і позикового капіталу підприємства;
4. Коефіцієнт фінансового левериджу (ризик), що дозволяє оцінити співвідношення позикового і власного капіталу.

Слід зазначити, що стійке фінансове становище підприємства спостерігається при зростанні позицій 1 і 3 та відповідному зниженні пунктів 2 і 4. Нормативні значення даних показників не мають чіткої регламентації і залежать від галузевих особливостей господарюючого суб'єкта, економічної ситуації та ряду зовнішніх умов діяльності.

Можна виділити особливості співвідношення позикових і власних джерел фінансування оборотних активів: короткострокові джерела фінансування, (залучені, які включають усі види кредиторської заборгованості) і короткострокові кредити банків. Дане розмежування обумовлене тим, що позиковий банківський капітал залучається підприємством у тимчасове користування на умовах терміновості, повернення і платності, тоді як для кредиторської заборгованості категорія платності має дещо інший характер.

Необхідно поетапно розглянути статті третього розділу звіту підприємства про його фінансовий стан (включаючи додаткові статті) в контексті приналежності

до різних типів фінансування оборотних активів. Згідно з наказом Міністерства фінансів України № 433 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» [45] у додатковій статті «Векселі видані» відображається сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів». Таким чином, для векселедавця, сума, зазначена у векселі, є частиною залученого капіталу. Хоча вексельна форма розрахунків не знайшла широкого розповсюдження в Україні і в більшості випадків використовуються у схемах для внутрішньокорпоративних розрахунків, вона має значення для цілей фінансування оборотних активів.

Наступною статтею 3 розділу пасиву балансу є «Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», що містить в собі суму довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Цей вид кредиторської заборгованості представляє собою частину довгострокової позики, довгострокові векселі видані, довгострокові зобов'язання за облігаціями, довгострокові зобов'язання по оренді та інші види довгострокових зобов'язань, сплату грошових коштів по яких необхідно внести у вищевказаний термін.

Найбільш важливим підрозділом для підприємств є поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Існують два способи визначення ціни кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги. Перший з них (прямий) припускає, що ціна кредиторської заборгованості заснована на розмірі штрафів і пені при невиконанні умов договору та затримках відповідних платежів. Другий (непрямий) полягає в оцінці кредиторської заборгованості з точки зору втрат, викликаних неплатежами постачальникам. Насамперед, до них відносяться судові витрати, втрата репутації підприємства, зростання цін на матеріали. Багато іноземних компаній використовують знижку при своєчасній оплаті контракту у вигляді «3/15, net 45», що позначає 3%-у знижку при оплаті в перші 15 днів після виставлення рахунку за умови, що загальна відстрочка становить 45 днів. Таким чином, даний вид кредиторської заборгованості є фактично безкоштовним для

підприємств за умови дотримання всіх договірних позицій в частині оплати товарів і послуг.

У свою чергу, ціна кредиторської заборгованості з оплати праці може визначатися індексацією своєчасно невикраченої заробітної плати. Однак переважна більшість вітчизняних підприємств не вдається до даної операції внаслідок досить важкого фінансового становища і тривалих затримок основної частини боргу по заробітній платі.

Ціна кредиторської заборгованості перед бюджетом і по соціальних виплатах визначається штрафами і пенями в разі своєчасної несплати необхідних податків та відрахувань [45]. У додатковій статті балансу, що має назву «Поточна кредиторська заборгованість за отриманими авансами» відображається сума авансів, яка була отримана від інших осіб у зв'язку з веденням господарської діяльності.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками пов'язана з відображенням заборгованості підприємства його учасникам або засновникам з приводу розподілу прибутку, дивідендів, капіталу та ін. Аналогічний зміст має стаття «Поточна кредиторська заборгованість за внутрішніми розрахунками», в якій відображається заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість за внутрішніми розрахунками (наприклад, між учасниками групи).

Дещо інший характер носять статті «поточні забезпечення» і «доходи майбутніх періодів». Перші з них є сумою забезпечень, які планується використати протягом 12 місяців з дати балансу з метою покриття витрат, за якими відповідне забезпечення було створено. У свою чергу доходи майбутніх періодів відображаються доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів. Таким чином, суми по даній статті, що включають в себе передоплату, подарунків і безкоштовної допомоги є умовно-власними для підприємства, оскільки знаходяться в повному його розпорядженні і не підлягають поверненню.

Склад інших поточних зобов'язань не має чіткої регламентації, в ньому наводяться суми зобов'язань, для відображення яких не можна було виділити

окрему статтю або які не можуть бути включені до інших статей, наведених у розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення». Як правило, вони мають відношення до некомерційної діяльності підприємств, заборгованості перед учасниками по дивідендних виплат та ін.

Отже, всі перераховані види кредиторської заборгованості є по суті умовно безкоштовним джерелом фінансування оборотних активів, що дозволяє виділяти її в окрему групу, відмінну від короткострокового банківського кредитування.

Таким чином, існують наступні види оборотних активів підприємств з позиції джерел їх фінансування (див. табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Види оборотних активів підприємств з позиції джерел їх фінансування

Показник	Методика розрахунку	Економічна сутність
оборотні активи, звільнені від довгострокових зобов'язань та забезпечень	оборотні активи (другий розділ активу балансу) – сума довгострокових зобов'язань та забезпечень (другий розділ пасиву балансу підприємства).	сукупний обсяг оборотних активів, профінансований за рахунок власного та короткострокового капіталу підприємства
чисті оборотні активи	оборотні активи (другий розділ активу балансу) – поточні зобов'язання та забезпечення (третій розділ пасиву балансу підприємства)	сукупний обсяг оборотних активів, на формування яких були направлені власні та довгострокові фінансові ресурси
власні оборотні активи	чисті оборотні активи – сума довгострокових зобов'язань та забезпечень (другий розділ пасиву балансу підприємства).	сукупний обсяг оборотних активів, що був профінансований виключно за рахунок власного капіталу підприємства

Наведене розмежування сприяє виявленню особливостей способу формування оборотних активів і відображає об'єктивну величину коштів, яка може бути спрямована в рамках того або іншого джерела фінансування. Крім цього, воно підтверджує доцільність використання залученого поточного капіталу як більш дешевого в порівнянні з позиковими коштами.

При виборі співвідношення короткострокового і довгострокового позикового капіталу в обсязі фінансування оборотних активів необхідно віддавати повне перевагу короткостроковим коштам. Серед різноманіття банківських способів поповнення оборотних коштів можна виділити безпосередньо короткостроковий кредит, овердрафт, контрактне та траншеве фінансування, яке активно

використовуються підприємствами промислового сектора.

Внаслідок прояву кризових явищ у вітчизняній економіці в останні роки окреслилася тенденція формування оборотних активів виключно за рахунок короткострокового і довгострокового позикового капіталу. Дана обставина підтверджує додаткову значимість вибору позикових джерел формування оборотних активів, а також їх співвідношення.

Отже, узагальнимо існуючі методи управління оборотними активами на підприємстві, які допомагають оптимізувати використання ресурсів та забезпечують ефективність фінансового управління (див. табл. 1.6)

Таблиця 1.6

Методи управління оборотними активами

№ з/п	Метод	Характеристика
1	Коефіцієнтний метод	Даний метод, за допомогою якого розраховують показники, що характеризують стан оборотного капіталу, а також стан джерел формування оборотного капіталу та ефективність його використання
2	Метод ABC-аналізу	Цей метод допомагає управлінцям приділяти увагу та ресурси тим об'єктам, які мають найбільший вплив на бізнес, що сприяє ефективному управлінню оборотними активами та робочим капіталом за рахунок їх поділу на три групи
3	Модель EOQ (економічний розмір замовлення)	Цей метод визначає оптимальний розмір замовлення для запасів, щоб мінімізувати витрати на утримання запасів та замовлення
4	Метод JIT (Just-in-Time)	Цей підхід передбачає отримання матеріалів, виробництво та постачання продукції лише в той момент, коли це є необхідним, мінімізуючи тим самим оборотні активи, пов'язані з запасами
5	Управління кредиторською заборгованістю	Визначення оптимальних строків платежу постачальникам, щоб забезпечити максимальний період кредиту та покращити робочий капітал
6	Автоматизація процесів	Використання інформаційних технологій для автоматизації процесів управління оборотними активами, щоб забезпечити точність та ефективність
7	Управління дебіторською заборгованістю	Здійснення стратегій для прискорення оплати від клієнтів та зменшення строків кредиту
8	Прогнозування попиту	Використання методів прогнозування для передбачення обсягів продажів і, відповідно, оптимізації рівня запасів
9	Контроль за оборотністю запасів	Спостереження та аналіз оборотності запасів для максимізації їх використання та мінімізації затрат
10	Управління готівковими коштами	Забезпечення ефективного управління готівкою для запобігання затримкам у виконанні фінансових зобов'язань

Ці методи можуть бути використані окремо або в поєднанні, в залежності від конкретних умов та потреб підприємства. Ефективне управління оборотними активами допомагає забезпечити стабільність фінансів та гнучкість у відповіді на зміни в економічному середовищі.

Складність в управлінні оборотними активами залежить від таких умов, як: обсяг оборотного капіталу, що використовується в операційному процесі; різні види активів, що формуються за рахунок обсягу оборотного капіталу; прискорення обороту капіталу і забезпечення постійної платоспроможності підприємства тощо. Узагальнення особливостей управління оборотними активами показало, що від якості управління оборотними активами буде залежати платоспроможність господарюючого суб'єкта, рівень його рентабельності, формування можливостей роботи в непередбачуваних ситуаціях, масштабність та рівень виробництва і кінцевої реалізації продукції.

Отже, управління оборотними активами є важливою складовою як тактичного так стратегічного управління підприємством, спрямованого на досягнення стабільності, ефективності та забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Цей процес вимагає систематичного аналізу, моніторингу та адаптації відповідно до змін в економічному середовищі.

1.3. Нормативно-правове забезпечення в сфері управління оборотними активами підприємства

Процеси глобалізації, які суттєво впливають на стан та розвиток національних економік та їх суб'єктів на теперішній час зумовлюють інтеграційні та інтернаціоналізаційні процеси в економіці країн та регіонів, що обумовлено розширенням зовнішньоекономічних відносин між країнами та забезпечує їх міжнародне співробітництво в багатьох напрямках. В останні десятиріччя Україна проводила активну політику інтеграції в європейську спільноту, у зв'язку з цим суттєвою стала проблема узгодженості національних та міжнародних положень, законів, нормативно-правових актів усіх сфер та галузей діяльності, зокрема і

сфери управління оборотними активами суб'єктів господарювання. Саме тому, актуальним питанням є дослідження нормативно-правового забезпечення в сфері управління оборотними активами підприємства.

Діяльність будь-якого підприємства починається з формування активів, які утворюються за рахунок власного та залученого капіталу. Саме без активів неможливо уявити господарську діяльність жодного підприємства або організації.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1) визначає, що оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені в використанні, а також інші активи, що призначені для реалізації та використання, протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу». В міжнародній практиці кожне підприємство, враховуючи характер діяльності та особливості технології й організації господарських операцій самостійно вирішує питання поділу активів на оборотні та необоротні. В Україні відповідно до НП(С)БО поділ на оборотні та необоротні є обов'язковим.

Загалом, нормативно-правове регулювання у сфері управління оборотними активами підприємства дає змогу відображати достовірну й повну інформацію, тому задля забезпечення належного контролю за наявністю та використанням оборотних активів, необхідно чітко дотримуватися всіх встановлених нормативно-правових актів.

Так, основним таким законодавчим актом є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV зі змінами та доповненнями, який регулює систему ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також їх державне регулювання на підприємстві в цілому [65].

Крім того, до нормативно-правової бази можна віднести також Конституцію України; укази, розпорядження та постанови Президента та Кабінету Міністрів України; нормативно-правові акти, наприклад, інструкції та накази, методичні рекомендації Міністерства фінансів України; рішення та накази, які розробляються безпосередньо на підприємстві, наприклад, Наказ про облікову політику

підприємства. Що стосується формування даних про оборотні активи у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, то підприємство може самостійно обирати як національні, так й міжнародні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (якщо інше не встановлено законом), які будуть в майбутньому регулювати його діяльність.

Отже, характеристика основного нормативно-правового забезпечення в сфері управління оборотними активами підприємства подано в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

**Характеристика нормативно-правового забезпечення в сфері управління
оборотними активами підприємства**

№ з/п	Нормативний документ	Коротка характеристика
1	2	3
1	Господарський кодекс [15]	В кодексі визначаються види господарських підприємств, їх об'єднання, наводиться умови реєстрації підприємства. Визначаються питання обліку і звітності. Використовується під час визначення питання характеристики підприємства, виду його діяльність, обраної ним облікової політики
2	Податковий кодекс України [62]	Визначені об'єкти оподаткування, платники та порядок застосування податкових ставок, характеристика податків і порядок їх сплати до бюджетів і фондів. Застосовується при розгляді питання методики оподаткування підприємства, доходів громадян за податками та зборами
3	Цивільний кодекс України [79]	Зазначаються основні напрями цивільної відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності. Регулює майнові та немайнові відносини фізичних та юридичних осіб
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [65]	Формулюються спеціальні терміни, загальні принципи обліку та звітності, державне регулювання, вимоги до облікових документів та фінансової звітності. Зазначається порядок організації бухгалтерського обліку і створення фінансової звітності підприємства
5	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [41]	Можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності)
6	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [46]	Встановлені загальні методологічні вимоги до складання та відображення показників діяльності підприємства у фінансовій звітності
7	НП(С)БО 9 «Запаси» [47]	Визначає методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).

1	2	3
8	НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [48]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями бухгалтерського обліку
9	НП(С)БО 16 «Витрати» [49]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності

Одним з головних елементів оборотних активів підприємства є грошові кошти. Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання; еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості [46]. Зазначимо, що відповідно до чинного законодавства, під час складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання Звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту. Перевагою такої альтернативи є те, що кожне підприємство може враховувати специфіку господарської діяльності. Підприємство розгорнуто наводить суми надходжень та видатків, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми наводяться окремо у складі відповідних видів діяльності. Внутрішні зміни у складі грошових коштів до Звіту про рух грошових коштів не включаються. Негрошові операції (отримання активів за рахунок фінансової оренди; бартерні операції; придбання активів за рахунок емісії акцій тощо) не включаються до Звіту про рух грошових коштів [46]. Джерелом, в якому можна побачити рух грошових коштів та їх еквівалентів, є форма №3 фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів». Цей звіт більшість науковців вважають найскладнішим у всій фінансовій звітності підприємства. І це пов'язано з тим, що

в цьому звіті можна отримати інформацію про операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, разом із тим є можливість оцінити ситуацію, пов'язану з надходженням та витрачанням грошових коштів, та визначити потреби підприємства щодо використання цих коштів. Тобто ця форма звітності є багатосторонньою, що суттєво ускладнює процес його заповнення.

Інструкція № 492 «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів», затверджена Постановою Правління національного банку України від 12.11.2003 р. регламентує відкриття поточних рахунків, зареєстрованим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форми власності [28]. Поточні рахунки в національній та іноземній валюті використовуються для здійснення безготівкових розрахунків. Поточні рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства або в будь-якому банку України за згодою сторін.

Щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, то основним документом, що регулює механізм безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообіг, є «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті». Окрім цієї Інструкції, існують положення (зокрема й Н(С)БО 21), кожне з яких регулює порядок здійснення розрахунків за допомогою векселя, чека, акредитива та платіжних карток.

Наступним елементом та складовою оборотних активів для дослідження є запаси. Так, облік запасів в Україні та відображення інформації про них у звітності здійснюється із використанням НП(С)БО 9 «Запаси» [47], а в зарубіжних країнах за допомогою МСБО 2 «Запаси». Операції, які пов'язані із надходженням, зберіганням та використанням запасів відображаються на рахунках 2 класу «Запаси». НП(С)БО 9 трактує термін «запаси» як активи, що утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у проєкті виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Важливим елементом оборотних активів є дебіторська заборгованість. Розкриття у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість визначає НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», нормами якого керуються підприємства, організації та інші юридичні особи не залежно від форм власності при формуванні та узагальненні у бухгалтерському обліку та звітності інформації про дебіторську заборгованість. Слід зазначити, що норми НП(С)БО 10 не поширюються на бюджетні установи. Норми цього Положення застосовуються з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими П(С)БО.

У НП(С)БО 10 вказано, що дебіторська заборгованість може відноситися до активу, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю. У П(С)БО 10 вказано, що підприємство для спостереження за дебіторською заборгованістю може обирати такий період часу, який вважатиме за потрібний. Групування дебіторської заборгованості за термінами її непогашення проводиться на розсуд бухгалтера.

Н(С)БО 10 встановлено особливий порядок оцінки дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Особливість цього виду дебіторської заборгованості полягає в тому, що вона зараховується на баланс підприємства одночасно з визнанням доходу. Оцінюється така дебіторська заборгованість за первісною вартістю реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг.

Отже, зауважимо, що кожне підприємство в Україні повинно самотійно, ґрунтуючись на чинному законодавстві та власному досвіді роботи, а також особливостях національної економіки, проводити управління оборотними активами підприємства із врахуванням специфіки здійснення ним господарської

діяльності відповідно до умов ринкової кон'юнктури та інших внутрішніх і зовнішніх факторів функціонування.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ управління оборотними активами на підприємстві можна зробити наступні висновки:

1. Здійснивши аналіз визначень поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах, можна сформулювати таке його трактування: оборотні активи – це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу.

2. Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами. Слід зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервності та збалансованості господарських процесів, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства. Тому метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

3. Політика управління оборотними активами є підмножиною двох множин – політики формування (фінансування) та політики використання оборотних активів.

Якщо перша множина будується на основі виділення необхідного обсягу активів у розрізі конкретних груп та відповідає за фінансове забезпечення оборотних активів, то мета другої – збереження ліквідності та платоспроможності промислового підприємства. Теорія фінансового менеджменту розглядає три основні підходи до формування оборотних активів підприємства, а саме: помірний підхід – спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби в усіх видах оборотних активів і створення їх нормованих страхових розмірів; консервативний підхід – передбачає створення високих розмірів резервів оборотного капіталу на випадок непередбачених складнощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, погіршення умов виробництва, затримки інкасації дебіторської заборгованості тощо; агресивний підхід – полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами цих активів.

4. Основними етапами формування стратегії управління оборотними активами на підприємства є: 1) визначення оптимального обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на формування оборотних активів; 2) визначення співвідношення власних і позикових джерел фінансування оборотних активів; 3) дотримання балансу частки коротко- і довгострокових позикових ресурсів у складі оборотних активів.

5. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють відносини в сфері управління оборотними активами підприємства є: Господарський кодекс, Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», НП(С)БО 16 «Витрати», а також Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ТОВ «МАЛЬВА»

2.1. Діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства

Досліджуване підприємство в роботі товариство з обмеженою відповідальністю «Мальва» зареєстроване 10 квітня 1996 року у м. Малин, Житомирської області. ТОВ «Мальва» є підприємством швейної галузі України, яке спеціалізується на виробництві жіночого й чоловічого, фірмового й робочого верхнього одягу. ТОВ «Мальва» спеціалізується на виробництві верхнього одягу, виконує замовлення іноземних фірм з давальницької сировини, виготовляє продукцію на внутрішній ринок.

Місце підприємства в економічній системі регіону відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Місце ТОВ «Мальва» в економічній системі регіону

Ознака	Характеристика
Повне найменування юридичної особи	Товариство з обмеженою відповідальністю «Мальва»
Скорочена назва	ТОВ «Мальва»
Статус юридичної особи	Не перебуває в процесі припинення
Код ЄДРПОУ	20414910
Дата реєстрації	10.04.1996 року (28 років 7 місяців)
Уповноважені особи	Порохнюк Олександр Григорович
Розмір статутного капіталу	1585000,00 грн.
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Види діяльності	Основний: 14.13 Виробництво іншого верхнього одягу Інші: 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах
Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 11601, Житомирська область, місто Малин, вулиця Бандери, будинок 124
Телефон	+380677070931

Підприємство безпосередньо виробляє: плащі жіночі та дівчачі з тканини з хімічних волокон, спідниці та спідниці-брюки жіночі та дівчачі з тканини з вовни

чи тонкого волоса тварин, брюки та бриджі жіночі та дівчачі з тканини з синтетичних волокон, блузки жіночі та дівчачі з тканини з хімічних волокон.

Розмір Статутного капіталу ТОВ «Мальва» складає 1585 тис. грн. Характеристика засновників підприємства станом на 31.12.2023 року наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика засновників ТОВ «Мальва» станом на 31.12.2023 року

Засновники підприємства	Статутний капітал	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Юридичні особи	0,0	0,0
Фізичні особи		
Черненко Н.В.	285,3	18,0
Черненко В.І.	507,2	32,0
Музиченко М.А.	792,5	50,0
Державна частка	0,0	0,0
Разом	1585	100,0

Відповідно до таблиці 2.2, засновниками підприємства є 3 фізичні особи. В структурі зареєстрованого капіталу відсутні внески юридичних осіб та держави.

Досліджуване підприємство має лінійно-функціональну організаційну структуру підприємства (див. рис. 2.1). Лінійно-функціональна організаційна структура являє собою комбінацію лінійної та функціональної структур. В такій структурі лінійні ланки приймають рішення, а функціональні підрозділи допомагають готувати різні рішення, заходи, плани для прийняття управлінських рішень.

Персонал ТОВ «Мальва» представлений керівником компанії; менеджером операційної діяльності та бухгалтером; головним менеджером в підпорядкуванні якого є маркетолог, HR-менеджер, керівник виробництва. Керівнику виробництва підпорядковуються майстри, інженер з охорони праці та конструктор. Конструктор в свою чергу контролює працю технолога та комплектувальника матеріалів крою. Контролер якості готової продукції, закрійники та швачки знаходяться під управлінням майстра.

Підприємство не має дочірніх підприємств, філій, представництв інших відокремлених структурних підрозділів.

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Мальва»

Особливість такої організаційної структури полягає в тому, що генеральний директор слідує за керівництвом вищої ланки та надає їм конкретні повноваження, а керівники вищої ланки в свою чергу спостерігають за ефективністю роботи структурних підрозділів (служб), що є дуже ефективним. Відповідальність повноважень розподіляються по вертикалі, тобто зверху вниз. Іншими словами функціональні підрозділи (відділи) підприємства допомагають головним керівникам у вирішенні управлінських функцій. Організаційна структура зазнала деяких змін, це в свою чергу дало змогу більш точно прослідковувати за всіма процесами на виробництві. А тому використання такої організаційної структури показує, що вона є більш дієвою там, де скоріше за все задачі та функції в компанії повторюються і не часто змінюються.

Для кращого розуміння стану досліджуваного підприємства проведемо діагностику фінансово-економічної діяльності ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках. Його економічний стан за допомогою основних показників господарської діяльності, які відображено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Основні показники господарської діяльності ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення 2023 року до 2021	
		2021	2022	2023	+, –	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	15835,0	18660,0	18960,0	3125,0	19,73
2	Валовий прибуток (збиток), тис. грн	5053,0	4820,0	2845,0	-2208,0	-43,70
3	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-1790,0	148,0	-2217,0	-427,0	23,85
4	Всього фонд оплати праці по підприємству, тис. грн	6616,0	7737,0	9516,0	2900,0	43,83
5	Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	174,1	188,7	206,9	32,8	18,83
6	Фондовіддача	1,23	0,93	0,78	-0,45	-36,59
7	Фондомісткість	0,81	1,07	1,28	0,47	58,02
8	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	12892,0	20058,0	24337,5	11445,5	88,78
9	Рентабельність активів, %	-14,03	0,82	-11,17	2,85	x

Як видно з таблиці 2.3, у досліджуваному періоді, чистий дохід від реалізації продукції зріс на 3125,0 тис. грн або на 19,73%, що свідчить про збільшення обсягів продажу продукції, а також про зростання цін на продукцію підприємства. Валовий прибуток, значно зменшився з 5053 тис. грн. у 2021 році до 2845 тис. грн. у 2023 році, що становить -2208 тис. грн або -43,7%, що може бути результатом збільшення витрат на виробництво продукції або зниження ефективності продажів. Підприємство у 2021 та 2023 році отримало чистий збиток. Відбулося його зростання з 1790 тис. грн у 2021 році до 2217 тис. грн у 2023 році, що свідчить про неефективне використання ресурсів підприємства. Фонд оплати праці на ТОВ «Мальва» зріс на 2900 тис. грн або на 43,83%, що може бути пов'язаним зі збільшенням кількості персоналу або зростанням заробітної плати. Це також може свідчити про інфляційний тиск на витрати. Також зросла середньорічна заробітна плата одного працівника на 32,8 тис. грн або 18,83%, що свідчить про збільшення

зарплат для утримання персоналу або поліпшення умов праці. Фондовіддача зросла з 0,59 у 2021 році до 0,79 у 2023 році (зростання на 33,9%), що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів у виробництві. Середньорічна вартість основних засобів збільшилася на 11,445 тис. грн або на 88,78%, що пов'язане з інвестиціями в оновлення основних засобів. Рентабельність активів становила -14,03% у 2021 році та -11,17% у 2023 році, відповідно. Хоча рентабельність все ще залишається від'ємною, покращення показника свідчить про зменшення збитковості активів. Проте підприємству необхідно вжити додаткових заходів для досягнення позитивної рентабельності. Загалом підприємству необхідно сфокусуватися на покращенні рентабельності, зниженні витрат та підвищенні ефективності основної діяльності.

Далі зробимо аналіз та оцінку активам ТОВ «Мальва» на основі якого здійснюється господарська діяльність підприємства (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз структури та динаміки майна ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

Стаття активу	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення, 2023 рік до 2021 року		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	%	пунк. струк.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Необоротні активи:									
Незавершені капітальні інвестиції	520,0	2,94	153,0	0,82	63,0	0,30	-457,0	-87,88	-2,65
Основні засоби (залишкова вартість)	14474,0	81,97	15329,0	82,37	17723,0	84,12	3249,0	22,45	2,15
Усього необоротних активів	14994,0	84,91	15482,0	83,19	17786,0	84,42	2792,0	18,62	-0,50
II. Оборотні активи:									
Запаси	1050,0	5,95	1102,0	5,92	1444,0	6,85	394,0	37,52	0,91
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	258,0	1,46	1316,0	7,07	1532,0	7,27	1274,0	збіл. в 5,9 р.	5,81
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	833,0	4,72	602,0	3,23	102,0	0,48	-731,0	-87,78	-4,23
Інша поточна дебіторська заборгованість	167,0	0,95	105,0	0,56	200,0	0,95	33,0	19,76	0,00

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Гроші та їх еквіваленти:	356,0	2,02	4,0	0,02	5,0	0,02	-351,0	-98,60	-1,99
Усього оборотних активів	2664,0	15,09	3129,0	16,81	3283,0	15,58	619,0	23,24	0,50
Усього активів за балансом	17658,0	100,00	18611,0	100,00	21069,0	100,00	3411,0	19,32	0,00

Розглядаючи показники, узагальнені в таблиці 2.4, можна зробити висновок, що загальна вартість активів підприємства зросла на 3411 тис. грн (19,32%), що свідчить про розширення майнової бази підприємства. Необоротні активи домінують у структурі майна, їхня частка залишається стабільною (близько 84%), зростання становить 2792 тис. грн (18,62%). Основним елементом є основні засоби, які збільшилися на 3249 тис. грн (22,45%), що свідчить про оновлення або розширення виробничих потужностей підприємства. Незавершені капітальні інвестиції значно скоротилися на 457 тис. грн. або на 87,88%, що свідчить про завершення інвестиційних проєктів. Оборотні активи зросли на 619 тис. грн (23,24%), і відбулося зростання частку в структурі майна до 15,58%, що в свою чергу, позитивно впливає на ліквідність підприємства. Відбулося зростання запасів на 394 тис. грн (37,52%), що свідчить про зміну політики управління запасами. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги суттєво збільшилася в 5,9 разів (+1274 тис. грн), що свідчить про активізацію продажів у кредит, Грошові кошти та їх еквіваленти зменшилися на 351 тис. грн (-98,6%), що є ознакою фінансування капітальних витрат або покриття оборотних потреб. Загальна вартість активів підприємства зросла на 3411 тис. грн (19,32%), що свідчить про розширення майнової бази підприємства.

Важливим для підприємства є аналіз джерел формування його активів. Аналіз джерел формування активів дозволяє визначити, наскільки підприємство залежить від власних чи залучених джерел фінансування, що впливає на його стабільність та можливість покривати зобов'язання. Таким чином, аналіз джерел формування майна є важливим інструментом управління фінансами, що допомагає підприємству підтримувати стійкість, ліквідність і забезпечувати ефективний

розвиток.

Отже, здійснимо аналіз пасиву балансу ТОВ «Мальва», за допомогою якого підприємство формує своє власне майно (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура та динаміка джерел формування майна
ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

Стаття активу	2021		2022		2023		Відхилення 2023 рік до 2021 року		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	пункт. стр.
I. Власний капітал:									
Зареєстрований (пайовий) капітал	1585,0	8,98	1585,0	8,52	1585,0	7,52	0,0	0,00	-1,45
Додатковий капітал	1846,0	10,45	916,0	4,92	3718,0	17,65	1872,0	101,41	7,19
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0,0	0,00	0,0	0,00	-2217,0	-10,52	-2217,0	0	-10,52
Усього власний капітал	3431,0	19,43	2501,0	13,44	3086,0	14,65	-345,0	-10,06	-4,78
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення:									
Довгострокові кредити банків	3082,0	17,45	3082,0	16,56	3082,0	14,63	0,0	0,00	-2,83
Інші довгострокові зобов'язання	1341,0	7,59	1341,0	7,21	9439,0	44,80	8098,0	збіл. в 7,0 р.	37,21
Цільове фінансування	130,0	0,74	31,0	0,17	1,0	0,00	-129,0	-99,23	-0,73
Усього довгострокових зобов'язань	4553,0	25,78	4454,0	23,93	12522,0	59,43	7969,0	збіл. в 2,75 р.	33,65
III. Поточні зобов'язання і забезпечення:									
Короткострокові кредити банків	870,0	4,93	2200,0	11,82	2500,0	11,87	1 630,0	збіл. в 2,8 р.	6,94
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	5240,0	29,67	6621,0	35,58	0,0	0,00	-5240,0	x	-29,67
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2561,0	14,50	1736,0	9,33	1621,0	7,69	-940,0	-36,70	-6,81
Поточні зобов'язання за розрахунками	1001,0	5,67	1089,0	5,85	1340,0	6,36	339,0	33,87	0,69
Інші поточні зобов'язання	2,0	0,01	10,0	0,05	0,0	0,00	-2,0	x	-0,01
Усього поточних зобов'язань	9674,0	54,79	11656,0	62,63	5461,0	25,92	-4213,0	-43,55	-28,87
Усього пасивів	117658,0	100,00	18611,0	100,00	21069,0	100,00	3411,0	19,32	0,00

Отже, здійснивши аналіз джерела формування майна ТОВ «Мальва» за 2021–2023 роки, можна зробити наступні висновки. Власний капітал підприємства скоротився на 325 тис. грн., або на 4,65%, що свідчить про збитковість або вилучення коштів власниками. Довгострокові зобов'язання у 2023 році збільшилися на 542 тис. грн., на 11,91%, переважно за рахунок збільшення довгострокових кредитів банків на 523 тис. грн. Поточні зобов'язання знизилися на 3410 тис. грн., або на 29,67%, що свідчить про скорочення короткострокової кредиторської заборгованості, зокрема за банківськими кредитами та товарами. Частка власного капіталу в структурі пасивів істотно не змінилася (зменшення з 19,43% до 14,65%), що підвищує фінансові ризики через більшу залежність від позикових коштів. Зменшення поточних зобов'язань, в свою чергу, позитивно впливає на ліквідність підприємства, але загальний рівень фінансової стійкості потребує покращення. Загальна ж сума джерел формування майна підприємства зросла на 3411 тис. грн., на 19,32%, що свідчить про активізацію залучення коштів для розвитку діяльності підприємства..

Оцінка фінансових результатів підприємства є основою для визначення його прибутковості, ефективності та фінансової стійкості. Вона допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення, оптимізувати витрати та підвищувати інвестиційну привабливість підприємства.

Тож, здійснимо оцінку фінансових результатів ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

Стаття	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 рік до 2021 року	
				+, –	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15835,0	18660,0	18960,0	3125,0	19,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	10782,0	13840,0	16115,0	5333,0	49,5
Валовий					
прибуток	5053,0	4820,0	2845,0	-2208,0	56,3
Інші операційні доходи	394,0	187,0	183,0	-211,0	46,4
Адміністративні витрати	3050,0	3856,0	4234,0	1184,0	38,8

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6
Витрати на збут	758,0	924,0	723,0	-35,0	95,4
Інші операційні витрати	139,0	65,0	288,0	149,0	107,2
Фінансовий результат від операційної діяльності					
прибуток	1500,0	162,0		-3717,0	-
збиток			2217,0		
Фінансові витрати	-3290,0	-	-	-3290,0	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	0,0	14,0	0,0	0,0	-
Чистий					
прибуток		148,0			
збиток	1790,0		2217,0	-427,0	23,9

Згідно таблиці 2.6, видно, що ТОВ «Мальва» у 2021 році та 2023 році отримала збиток, відповідно, 1790,0 тис. грн. та 2217,0 тис. грн. Порівнюючи ці два роки видно, що збиток збільшився на 427,0 тис. грн. Але у 2022 році підприємство отримало невеликий чистий прибуток у розмірі 148,0 тис. грн. Головною причиною такого стану є зростання витрат підприємства. Зокрема, у 2023 році збільшились: собівартість реалізованої продукції на 5333,0 тис. грн., або на 49,5%, адміністративні витрати зросли на 1184,0 тис. грн., або на 38,8%, інші операційні витрати на 149,0 тис. грн., або на 107,2. Також негативною була тенденція до зменшення інших операційних доходів на 211,0 тис. грн. Дещо покращило дану ситуацію зменшення витрат на збут на 35,0 тис. грн. Все це призвело до зростання чистого доходу на 3125 тис. грн, або на 19,5%, що свідчить про зростання собівартості вищими темпами, ніж відбувається зростання чистого доходу. Підприємство повинно переглянути розмір своїх витрат і здійснювати більш ефективне управління ними.

Важливе значення в діяльності підприємства динаміка зміни елементів операційних витрат має важливе значення для підприємства. Аналіз змін витрат дозволяє оцінити, наскільки раціонально використовуються ресурси підприємства. Допомогає визначити вузькі місця: Якщо певний елемент витрат зростає непропорційно, це може свідчити про неефективність у відповідному напрямку діяльності. Розуміння структури і тенденцій змін елементів операційних витрат

дозволяє керівництву обирати стратегії оптимізації, наприклад, впровадження нових технологій або реструктуризацію виробничих процесів.

Дослідимо динаміку зміни елементів операційних витрат на ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура та динаміка елементів операційних витрат
ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

Стаття активу	2021 рік		2022 рік.		2023 рік		Відхилення 2023 рік до 2021 року		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.-в. струк.
Матеріальні витрати	1974,0	13,25	2432,0	13,09	2472,0	11,72	498,0	25,23	-1,53
Витрати на оплату праці	6616,0	44,41	7737,0	41,65	9516,0	45,11	2900,0	43,83	0,70
Відрахування на соціальні заходи	2587,0	17,37	3027,0	16,29	3649,0	17,30	1062,0	41,05	-0,07
Амортизація	1147,0	7,70	2337,0	12,58	2312,0	10,96	1165,0	101,57	3,26
Інші витрати	2573,0	17,27	3045,0	16,39	3146,0	14,91	573,0	22,27	-2,36
Разом операційні витрати	14897,0	100,0	18578,0	100,0	21095,0	100,0	6998,0	46,97	0,00

Згідно даних таблиці 2.7, можемо відмітити, що матеріальні витрати збільшилися 498,0 тис. грн. або на 25,23%. Втім, їх частка в загальних витратах знизилася на 1,53 п.с, що свідчить про покращення ефективності використання матеріалів. Витрати на оплату праці у 2023 році зросли на 2900,0 тис. грн., або на 43,83%, що пов'язано зі збільшенням рівня заробітної плати працівників підприємства, а також зростання кількості персоналу. Відрахування на соціальні заходи збільшилися на 1062,0 тис. грн., або на 41,05%, що є логічним наслідком збільшення витрат на оплату праці персоналу підприємства. Амортизація демонструє значне зростання у 2023 році на 1165,0 тис. грн., або на 101,57%, що свідчить про інвестиції в основні засоби. Також зросли інші витрати на 573,0 тис. грн., або на 22,28%, однак їхня частка в структурі витрат знизилася на 2,36 п.с, що свідчить про оптимізацію даного виду витрат. Загальні операційні витрати також зросли на 6998 тис. грн., або на 46,97% в основному за рахунок збільшення витрат на оплату праці, амортизації та матеріальних витрат.

Наступним етапом діагностики фінансово-економічного стану підприємства є аналіз показників формування основних засобів підприємства (див. табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Аналіз показників формування основних засобів

ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

№ з/п	Показники	Одиниці виміру	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 рік до 2021 року
1	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	12892,0	20058,0	24337,5	11445,5
2	Фондовіддача	коефіцієнт	1,2283	0,9303	0,7790	-0,4492
3	Фондомісткість	коефіцієнт	0,8141	1,0749	1,2836	0,4695
4	Фондоозброєність	тис.грн./чол.	339,26	489,21	529,08	189,82
5	Коефіцієнт оновлення основних засобів	коефіцієнт	0,6086	0,1415	0,2032	-0,4054
6	Рівень придатності основних засобів	%	78,11	71,02	65,42	-12,68
7	Рівень зносу основних засобів	%	21,89	28,98	34,58	12,68
7	Амортизаційне навантаження на господарську діяльність	коефіцієнт	0,0724	0,1252	0,1219	0,0495
9	Рентабельність основних засобів за чистим прибутком	%	-13,88	0,74	-9,11	4,78

Відповідно до розрахунків у таблиці 2.8, можемо відмітити, що середньорічна вартість основних засобів за останні три роки значно зросла, на 11445,5 тис. грн. Фондовіддача з кожним роком знижувалась, величина чистого доходу, що припадає на одиницю основних виробничих засобів знизилась на 0,45. Фондомісткість збільшилась, що є негативним, оскільки зросла вартість основних виробничих засобів на 0,47 яка приходиться на кожну гривню випущеної продукції. Відбулося зростання фондоозброєності працівників підприємства на 189,82 тис. грн., що свідчить про істотне зростання середньорічної вартості основних засобів підприємства. Втім, негативним явищем є зменшення показника придатності основних засобів, яке відбувається з одночасним зростанням рівня їх зносу. Рентабельність основних засобів за чистим прибутком збільшилась на 4,78 %, втім є від'ємної, оскільки підприємство є збитковим у 2023 році.

Показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості є критично важливими для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки вони

дозволяють оцінити здатність покривати зобов'язання підприємства, забезпечити довгострокову платоспроможність підприємства, визначити його фінансову стабільність, попередити фінансові ризики та забезпечити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Тому, останнім етапом проаналізуємо показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості досліджуваного підприємства у 2021-2023 роках (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Показники аналізу ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

№ з/п	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 рік до 2021 року	
					+, -	%
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	0,28	0,27	0,60	0,33	118,31
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,17	0,17	0,34	0,17	101,84
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,00	0,00	-0,04	2,49
4	Коефіцієнт абсолютної автономії	0,19	0,13	0,15	-0,05	-24,62
5	Рівень залежності власних фінансових ресурсів	0,56	0,64	0,80	0,24	42,46
6	Рівень абсолютного ризику авансованих у господарську діяльність ресурсів	1,23	1,68	0,35	-0,88	-71,59
7	Рівень фінансування необоротних активів довгостроковими зобов'язаннями	0,30	0,29	0,70	0,41	138,65

Дані таблиці 2.9, показують, що досліджуване підприємство у 2023 році в порівнянні з 2021 роком покращило ліквідність. Втім, майже всі показники не відповідають нормативним значенням і залишаються досить низькими, що може створювати ризики з платоспроможністю.

Зокрема, коефіцієнт загальної ліквідності у 2021 році становив 0,28, а у 2023 році зріс до 0,60 або на 118,31%. Це свідчить про значне покращення здатності підприємства покривати короткострокові зобов'язання оборотними активами. Коефіцієнт швидкої ліквідності зріс з 0,17 у 2021 році до 0,34 у 2023 році або на 101,84%. Це означає, що підприємство має краще забезпечення найбільш ліквідними активами. Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишається на низькому

рівні (0,04 у 2021 році до 0,00 у 2023 році). Падіння свідчить про відсутність достатніх грошових коштів для негайного покриття зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної автономії зменшився з 0,19 у 2021 році до 0,15 у 2023 році або на 24,62%. , що свідчить про зниження фінансової незалежності підприємства і збільшення ризику залежності від зовнішніх джерел фінансування. Рівень залежності власних фінансових ресурсів збільшився з 0,56 у 2021 році до 0,80 у 2023 році або на 42,46%, що свідчить про зростання частки власного капіталу у фінансуванні активів.

Рівень абсолютного ризику авансованих у господарську діяльність ресурсів значно скоротився з 1,23 у 2021 році до 0,35 у 2023 році, що свідчить про зменшення ризику неплатоспроможності. Рівень фінансування необоротних активів довгостроковими зобов'язаннями збільшився з 0,30 у 2021 році до 0,70 у 2023 році, що вказує на збільшення стабільності у фінансуванні необоротних активів за рахунок довгострокових джерел.

Загалом, підприємство демонструє покращення ліквідності та зниження ризиків, однак варто приділити увагу забезпеченню грошових коштів для короткострокових зобов'язань та зміцненню автономії.

Загалом, аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Мальва» свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Незважаючи на зростання обсягів діяльності та збільшення майна, підприємство залишається збитковим у двох із трьох аналізованих років. Основною причиною є перевищення витрат над доходами. Темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) виявилися нижчими за темпи зростання собівартості реалізованої продукції. Крім того, спостерігається негативна тенденція до зростання витрат, особливо адміністративних. Значне збільшення витрат на оплату праці та соціальні відрахування в структурі операційних витрат додатково сприяє збитковості. Підприємству необхідно впровадити більш ефективну стратегію управління витратами для стабілізації фінансового стану.

2.2. Система управління оборотними активами ТОВ «Мальва»

В сучасних ринкових умовах необхідним етапом є забезпечення підприємств оборотними активами. Вони виступають одним з найважливіших елементів успішного функціонування суб'єктів господарювання. Якщо оборотних активів недостатньо, то підприємство не має можливості виконувати свої зобов'язання в повному обсязі. Безперервність процесу виробничої та комерційної діяльності потребує постійного інвестування коштів у елементи оборотних активів для здійснення розширеного відтворення.

Так, для суб'єктів господарювання з матеріальним виробництвом потрібні значні залишки виробничих запасів, для підприємств із тривалим технологічним процесом – залишки незавершеного виробництва і готової продукції, на торгівельних підприємствах – товарні запаси.

Тому, на першому етапі системи управління оборотними активами на ТОВ «Мальва» здійснимо аналіз змін складу, структури та динаміки оборотних активів. Відповідно до цього основним завданням даного аналізу є вивчення змін, які відбулися у: динаміці складу та структури оборотного капіталу, співвідношенні темпів зростання оборотного капіталу та темпів зростання реалізації, якості оборотного капіталу та ефективності його використання. Будемо порівнювати дані за 2022-2023 роки, адже як було встановлено в попередньому пункті роботи, негативна тенденція змін багатьох показників відбулася саме у 2023 році в порівнянні з 2022 роком.

Отже, здійснимо аналіз змін динаміки складу та структури оборотних активів підприємства у 2022-2023 роках (див. табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз змін складу, структури та динаміки оборотних активів ТОВ «Мальва» у
2022-2023 роках

Показники	2022 рік		2023 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Пунктів структури
1	2	3	4	5	6	7	8
Оборотні активи	3129,0	100,0	3283,0	100,0	154,0	4,9	0,0

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
Товари	137,0	4,4	180,0	5,5	43,0	31,4	1,1
Виробничі запаси	754,0	24,1	927,0	28,2	173,0	22,9	4,1
Готова продукція	211,0	6,7	337,0	10,3	126,0	59,7	3,6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1316,0	42,1	1532,0	46,7	316,0	16,4	4,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	602,0	19,2	102,0	3,1	-500,0	-83,1	-16,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	105,0	3,4	200,0	6,1	95,0	90,5	2,7
Грошові кошти	4,0	0,1	5,0	0,2	1,0	25,0	0,1

Згідно таблиці 2.10, можемо відмітити наступні тенденції зміни оборотних активів підприємства. Загальний обсяг оборотних активів у 2023 році зріс на 4,9% порівняно з 2022 роком, що свідчить про незначне покращення ресурсної бази підприємства. Виробничі запаси зросли на 22,9%, а готова продукція – на 59,7%, що може свідчити про накопичення запасів або уповільнення збуту. Готова продукція зросла на 59,7%, що також може свідчити про накопичення залишків. Товари на складах зросли на 31,4%, що потенційно відображає проблеми з реалізацією продукції. Дебіторська заборгованість за продукцію збільшилася на 16,4%, що вказує на зростання частки коштів, заморожених у розрахунках із клієнтами. Натомість дебіторська заборгованість із бюджетом знизилася на 83,1%, що свідчить про зменшення фінансових зобов'язань перед державою. Інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 90,5%, що може бути наслідком розширення асортименту або активної роботи з клієнтами. Грошові кошти зросли на 25%, але їхній загальний обсяг залишається вкрай низьким, що може обмежувати платоспроможність підприємства. Збільшення оборотних активів супроводжується нерівномірним зростанням окремих компонентів, що може свідчити про дисбаланс у структурі активів. Загалом підприємству слід оптимізувати управління запасами, дебіторською заборгованістю та збільшити обсяг грошових коштів для підтримання фінансової стійкості.

Одним із найбільш складних і дискусійних питань є методика проведення

економічного аналізу дебіторської заборгованості в підприємствах. Це пов'язано з проблемою неплатежів. Для вирішення цього питання – недоотримання коштів по дебіторській заборгованості, необхідно проводити різноманітні заходи, а саме: юридичні, економічні, психологічні, фізичні. Вміле управління дебіторською заборгованістю є невід'ємною умовою ефективного господарювання підприємства. Аналізуючи систему управління оборотними активами підприємства доцільно вивчати динаміку, склад, структуру дебіторської заборгованості.

Тому, на наступному етапі розглянемо, які зміни відбулися в складі та структурі дебіторської заборгованості ТОВ «Мальва» у 2022-2023 роках (див. табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Аналіз змін складу і структури дебіторської заборгованості

ТОВ «Мальва» у 2022-2023 роках

Показник	2022 рік		2023 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	п-в стр.
Розрахунки з дебіторами:							
За товари, роботи, послуги, строк сплати за якими не настав	1216,0	38,9	1427,0	43,5	211,0	17,4	+4,6
За товари, роботи, послуги, не сплачені в строк.	67,0	2,1	67,0	2,0	0,0	0,0	-0,1
З іншими дебіторами	33,0	1,1	38,0	1,2	5	15,2	+0,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	602,0	19,2	102,0	3,1	-500,0	-83,1	-16,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	105,0	3,4	200,0	6,1	95,0	90,5	+2,7
Усього дебіторської заборгованості	2023,0	64,7	1834,0	55,9	-189,0	-9,3	-8,8
Загальна сума оборотних активів	3129,0	100,0	3283,0	100,0	154,0	4,9	x

Відповідно, до таблиці 2.11, можемо відмітити, що у 2023 році загальна сума дебіторської заборгованості скоротилася на 189 тис. грн, або на 8,8% порівняно з 2022 роком, що вказує на певне скорочення фінансових ризиків, пов'язаних із боржниками. Основну частину дебіторської заборгованості становлять розрахунки

за товари, роботи та послуги, строк сплати за якими не настав, і вони зросли на 211 тис.грн. або на 17,4%, досягнувши 1427 тис.грн., що свідчить про активізацію реалізації продукції з відтермінуванням платежів. Водночас заборгованість за тією ж категорією, але з простроченим терміном, залишилася без змін і становить 67 тис. грн, що може свідчити про низьку ефективність роботи з боржниками. Розрахунки з іншими дебіторами зросли на 5 тис. грн., або 15,2%, що може бути пов'язано з появою нових договорів або додаткових зобов'язань клієнтів. Значне скорочення відбулося в категорії дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, яка знизилася на 500 тис. грн., або на 83,1% у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, що свідчить про врегулювання зобов'язань перед державними органами. Інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 95 тис. грн (90,5%), що може вказувати на збільшення інших видів комерційних угод. У структурі дебіторської заборгованості найбільша частка припадає на торгові операції, але збільшення іншої заборгованості свідчить про розширення різноманітності джерел заборгованості. Зменшення загальної суми дебіторської заборгованості виглядає позитивно, але її структурні зміни вимагають контролю, особливо через зростання окремих ризикованих категорій, таких як інша поточна заборгованість.

Зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а зниження позитивно. Необхідно розрізняти нормальну і прострочену заборгованість.

Наявність простроченої створює фінансові труднощі, тому, що підприємство буде відчувати нестачу фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплат заробітної плати. Крім того, заморожування коштів у дебіторській заборгованості призводить до уповільнення оборотності капіталу. Прострочена дебіторська заборгованість означає також зростання ризику непогашення боргів і зменшення прибутку. Тому кожен суб'єкт господарювання зацікавлений у скороченні термінів погашення належних йому платежів.

Якість дебіторської заборгованості визначається її оборотністю та тривалістю періоду її погашення (див. табл. 2.12).

Аналіз показників оборотності дебіторської заборгованості

ТОВ «Мальва» у 2022-2023 роках

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (швидкість обороту, рази)	9,2	10,3	1,1
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (дні)	39	35	-4
Відношення середнього розміру дебіторської заборгованості до чистого доходу	0,11	0,10	-0,01

Відповідно до даних розрахунків у таблиці 2.12, можемо зробити висновок про те, що стан розрахунків із дебіторами в 2023 році в порівнянні з 2022 роком, дещо покращився. Про це свідчить зменшення на 4 дні тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості, кількість оборотів дебіторської заборгованості збільшилася до 10,3 разів, а відношення середнього розміру дебіторської заборгованості до чистого доходу зменшилось на 0,01.

Відповідність складу, структури та обсягів запасів рівню господарської діяльності забезпечує підприємству можливість отримувати доходи з мінімальними витратами. Недостатній рівень виробничих запасів може спричинити перебої у постачанні, збої у виробничому процесі, зменшення обсягів діяльності та зниження чистого прибутку. Водночас надлишок запасів призводить до накопичення зайвих залишків та неефективного використання грошових коштів. Обсяги готової продукції на складі мають бути оптимальними, щодо тривалості виробничого процесу, умов реалізації продукції і порядку розрахунків з покупцями (див. табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз стану залишків оборотних активів ТОВ «Мальва» за 2023 рік

Елементи оборотних активів, тис. грн.	Фактична наявність	Норматив	Відхилення (надлишок / нестача)
1	2	3	4
Запаси ТОВ «Мальва»:			
Виробничі запаси - всього:	774,0	788,5	-14,5
сировина і матеріали	541,8	541,8	0,0
купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	77,4	77,4	0,0

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4
паливо	54,2	55,7	-1,5
тара і тарні матеріали	23,2	25,7	-2,5
запасні частини	77,4	80,9	-3,5
Незавершене виробництво	5,0	7,0	-2,0
Готова продукція	665,0	670,0	-5,0
Дебіторська заборгованість	1834,0	1837,0	-3,0
Грошові кошти	5,0	7,0	-2,0
Разом	3283,0	3302,5	-19,5

Здійснивши аналіз стану залишків оборотних активів ТОВ «Мальва» за 2023 рік, можемо відмітити, що загальна сума оборотних активів за рік склала 3283,0 тис. грн., що на 19,5 тис.грн. менше за нормативний рівень, встановлений у розмірі 3302,5 тис.грн. Це свідчить про нестачу ресурсів у порівнянні з очікуваними показниками. Зокрема, виробничі запаси мали нестачу в розмірі 14,5 тис.грн відносно нормативу, який складає 788,5 тис. грн. Сировина і матеріали у сумі 541,8 тис.грн відповідали нормативу без відхилень. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби (77,4 тис. грн) також відповідали встановленим нормативам. Паливо у сумі 54,2 тис.грн., мало незначну нестачу в розмірі 1,5 тис. грн відносно нормативу. Тара і тарні матеріали у сумі 23,2 тис.грн., мали відхилення у вигляді нестачі на 2,5 тис. грн. Запасні частини (77,4 тис.грн) недовиконані на 3,5 тис.грн. Незавершене виробництво у сумі 5,0 тис.грн. також виявилось нижчим від нормативу, який встановлений у сумі 7,0 тис.грн. Готова продукція у сумі 665,0 тис.грн., показала відхилення від нормативу на 5,0 тис.грн. Дебіторська заборгованість склала та грошові кошти, також не відповідають нормативам на 3 та 2 тис.грн., відповідно

Особливого значення набуває підвищення ефективності використання оборотних активів, що забезпечить виконання поставлених перед підприємством задач з мінімальною їх сумою. Від ефективності використання оборотних активів залежить фінансовий стан підприємства, прискорення оборотності активів зумовлює не тільки фінансову стійкість, платоспроможність підприємства, а й перспективи його подальшого економічного зростання. Для оцінки ефективності

використання оборотних активів ТОВ «Мальва», здійснимо аналіз за джерелами формування у 2021-2023 роках (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Аналіз оборотних активів за джерелами формування

ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках

Показник	Роки			Відхилення 2023 рік до 2021 року
	2021	2022	2023	
1. Наявність власного (чистого) оборотного капіталу, тис. грн.	-11563,0	-12981,0	-14700,0	-3137,0
2. Величина власного та прирівняного до нього оборотного капіталу, тис. грн.	-7140,0	-8558,0	-2179,0	4961,0
3. Рівень забезпеченості власними оборотним капіталом господарської діяльності, %	-434,05	-414,86	-447,76	-13,7
4. Рівень оборотного капіталу сформованого за рахунок поточних зобов'язань, %	363,14	372,52	166,34	-196,8
5. Рівень маневреності власного оборотного капіталу, %	-3,08	-0,03	-0,03	3,0
6. Рівень поточної забезпеченості господарської діяльності, коеф.	-21,06	-17,81	-18,87	2,2

Аналізуючи показники таблиці 2.14, слід зазначити, що у ТОВ «Мальва» наявність власного (чистого) оборотного капіталу є негативною у всі три роки. Зокрема, у 2023 році даний показник погіршився у порівнянні з 2021 роком становив -14700,0 тис.грн., що свідчить про поглиблення проблеми дефіциту оборотного капіталу. Величина власного та прирівняного до нього оборотного капіталу також залишається негативною, проте спостерігається значне покращення у 2023 році (-2179,0 тис. грн), порівняно з попередніми роками (-7140,0 тис. грн у 2021 і -8558,0 тис. грн у 2022), що є позитивною динамікою для підприємства. Рівень забезпеченості власним оборотним капіталом господарської діяльності є негативним, що свідчить про значні проблеми з ліквідністю. Значення цього показника зменшилося з -434,05% у 2021 році до -447,76% у 2023 році, що показує негативну динаміку зміни даного показника. Рівень оборотного капіталу, сформованого за рахунок поточних зобов'язань, знизився з 363,14% у 2021 році до 166,34% у 2023 році, що вказує на послаблення здатності фінансувати діяльність за рахунок поточних зобов'язань. Рівень маневреності власного оборотного капіталу

залишився майже незмінним (-3,08% у 2021 році та -0,03% у 2023 році). Незважаючи на незначне покращення (+3,0%), цей показник залишається негативним, що свідчить про низьку мобільність ресурсів. Рівень поточної забезпеченості господарської діяльності також залишається від'ємним, але незначно покращився з -21,06 у 2021 році до -18,87 у 2023 році. Позитивна зміна становить +2,2, що може свідчити про невелике покращення ліквідності.

Загалом, підприємство має серйозні фінансові труднощі, оскільки ключові показники свідчать про нестачу власного оборотного капіталу, низьку ліквідність і залежність від поточних зобов'язань. Незважаючи на певні позитивні зміни у величині власного та прирівняного до нього оборотного капіталу та рівні поточної забезпеченості господарської діяльності, загальна ситуація погіршується, що вимагає впровадження заходів для стабілізації фінансового стану.

Далі аналіз ефективності розміщення фінансових ресурсів в оборотних активах ТОВ «Мальва» у 2022-2023 роках (див. табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Оцінка ефективності формування оборотного капіталу
ТОВ «Мальва» у 2022-2023 роках

Показники	Роки		Відхилення 2023 рік до 2022 року
	2022	2023	
Чистий дохід (виручка) підприємства	18660,0	18960,0	300,0
Кількість днів періоду	365	365	0,00
Одноразова виручка	51,12	51,95	0,82
Середній залишок оборотного капіталу	1076,0	1273,0	197,00
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, днів	21,0	24,5	3,5
Завантаження оборотного капіталу, грн.	17,342	14,894	-2,448
Витратомісткість залишків оборотного капіталу, коп.	5,77	6,71	0,95

Як видно з таблиці 2.21, чистий дохід підприємства за 2023 рік зріс на 300 тис. грн порівняно з 2022 роком, що свідчить про невелике зростання обсягів продажу підприємства. Це позитивний сигнал, адже збільшення доходу може сприяти стабілізації фінансового стану. Одноразова виручка також зросла з 51,12 до 51,95 тис. грн, тобто збільшилася на 0,82. Це свідчить про незначне, але стабільне

покращення ефективності продажів. Середній залишок оборотного капіталу збільшився з 1076 до 1273 тис. грн., що є позитивною динамікою, яка може вказувати на те, що підприємство має більше ресурсів для забезпечення своєї операційної діяльності. Тривалість одного обороту оборотного капіталу збільшилася з 21 до 24,5 дня, що свідчить про те, що підприємству тепер необхідно більше часу для завершення одного циклу обігу капіталу. Збільшення даного показника може свідчити про зниження швидкості обороту, що є негативним сигналом, адже уповільнення оборотності капіталу може впливати на ліквідність підприємства. Завантаження оборотного капіталу зменшилося з 17,342 до 14,894 грн., що свідчить про те, що підприємство використовує менше оборотного капіталу для генерування доходу. З одного боку, це може свідчити про підвищення ефективності використання ресурсів, але з іншого боку, це може бути результатом обмежених ресурсів. Витратомісткість залишків оборотного капіталу зросла з 5,77 до 6,71 коп. Це означає, що підприємство витрачає більше коштів на підтримку своїх залишків оборотного капіталу. Це може бути негативним сигналом, оскільки збільшення витратомісткості може знижувати загальну рентабельність суб'єкта господарювання. Загалом, ТОВ «Мальва» демонструє деякі покращення, як-от збільшення чистого доходу та середнього залишку оборотного капіталу, але водночас є сигнали, що свідчать про погіршення ефективності використання оборотного капіталу, такі як зростання тривалості обороту та витратомісткості.

Останнім етапом аналізу оборотних активів ТОВ «Мальва» у 2021-2023 роках буде оцінка поточної ефективності використання виробничих запасів для здійснення операційної діяльності через матеріальні витрати та об'єкти діяльності підприємства (див. табл. 2.16).

Аналіз таблиці 2.16, показує зниження коефіцієнту оборотності нормованого оборотного капіталу з 18,87 у 2021 році до 14,89 у 2023 році, що свідчить про уповільнення обігу оборотних активів. Залучення фінансових ресурсів від вповільнення оборотності капіталу значно зросло в 2023 році порівняно з 2022 роком, досягнувши 2676,5 тис. грн., що може бути наслідком оптимізації грошових

потоків. Матеріаловіддача також знизилася з 8,022 у 2021 році до 7,670 у 2023 році, що демонструє менш ефективне використання матеріальних ресурсів.

Таблиця 2.16

Аналіз ефективності використання оборотних активів

ТОВ «Мальва» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 рік до 2021 року
	2021	2022	2023	
Коефіцієнт оборотності нормованого оборотного капіталу	18,87	17,34	14,89	-3,98
Відносне залучення фінансових ресурсів від вповільнення оборотності оборотного капіталу, тис. грн.	х	1514,3	2676,5	х
Матеріаловіддача	8,022	7,673	7,670	-0,352
Матеріаломісткість чистого доходу	0,125	0,130	0,130	0,006
Матеріаломісткість операційних витрат	0,133	0,131	0,117	-0,015
Кількість чистого доходу, що створюється об'єктом діяльності підприємства на гривню виробничих витрат	1,47	1,35	1,18	-0,29
Валова прибутковість витрат виробничої собівартості	0,47	0,35	0,18	-0,29
Витрати ресурсів для виробництва об'єкта діяльності підприємства	2,13	2,87	5,66	3,53
Рентабельність фінансових ресурсів, розміщених в оборотному капіталі	-67,19	4,73	-67,53	-0,34

Матеріаломісткість чистого доходу залишається стабільною, на рівні 0,13, що говорить про відсутність суттєвих змін у витратах на матеріали відносно доходів. Однак матеріаломісткість операційних витрат зменшилася, що свідчить про зниження залежності операцій від матеріальних ресурсів. Чистий дохід, створюваний на гривню виробничих витрат, впав з 1,47 до 1,18, що є негативним сигналом для рентабельності виробництва. Валовий прибуток від витрат виробничої собівартості суттєво знизився, що вказує на зменшення ефективності управління витратами. Витрати ресурсів на виробництво об'єкта діяльності підприємства зросли втричі у 2023 році, що може свідчити про збільшення масштабів виробництва або неефективність витрат. Нарешті, рентабельність фінансових ресурсів, розміщених в оборотному капіталі, залишається негативною, хоча й з незначним покращенням, але показник -63,45% у 2023 році все ще свідчить про фінансову нестабільність.

Отже, в результаті проведених досліджень, можна зробити висновок, що система управління оборотними активами на ТОВ «Мальва» є недостатньо ефективною. Загальна сума оборотних активів за рік збільшилася на 154 тис. грн, з 3129 тис. грн до 3283 тис. грн, що становить приріст 4,9%. Найбільше зростання спостерігалось у категорії готової продукції, яка збільшилася на 126 тис. грн (59,7%). Також зросли запаси товарів на 43 тис. грн (31,4%) і виробничі запаси на 173 тис. грн (22,9%). Кількість грошових коштів залишилася практично незмінною. Спостерігалось зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, що є позитивним явищем.

Зміни в структурі оборотних активів показують, що на кінець року частка дебіторської заборгованості за товари зросла на 16,4% (з 42,1% до 46,7%), що негативно впливає на оборотність коштів підприємства. Структура запасів на підприємстві є незадовільною у 2022 і 2023 роках, що свідчить про накопичення надлишкових і непотрібних виробничих запасів, про що також вказує коефіцієнт їх нагромадження. Проте, позитивною є тенденція до зменшення цього показника у 2023 році.

На кінець року з обороту підприємства було виведено 55,9% коштів від загальної суми поточних активів, що на 9,3% менше порівняно з 2022 роком. Однак таке значне відвернення коштів від обороту негативно позначається на фінансовому стані підприємства і може призвести до фінансових труднощів. Відзначається також нестача оборотних активів на суму 19,5 тис. грн у 2023 році, що є неприємним фактором для підприємства. Після розрахунків за зобов'язаннями ТОВ «Мальва» не має власного оборотного капіталу, який на кінець 2023 року складав 14 700 тис. грн, із відхиленням на 3137 тис. грн. Позитивною зміною є чистий прибуток, отриманий у 2022 році. Проте величина власного оборотного капіталу в 2023 році є від'ємною (-2179 тис. грн), що вказує на відсутність у підприємства не тільки платіжних засобів, але й власних виробничих запасів.

2.3. Напрями підвищення ефективності управління оборотними активами на ТОВ «Мальва»

В загальній системі управління фінансами підприємства, виникають питання, пов'язані з розробкою та застосуванням нових технологій фінансового менеджменту підприємств, частиною якого є система управління оборотними активами. Визначення обсягу і структури оборотних активів, джерел їх покриття і співвідношення між ними, достатнього для забезпечення довгострокової виробничої і ефективної фінансової діяльності підприємства є цільовою установкою політики управління оборотним капіталом. При виборі політики управління оборотними активами підприємства необхідно враховувати різноманітність об'єктів управління: сировина і матеріали, запаси, незавершене виробництво, готова продукція, грошові кошти, дебіторська заборгованість, інші оборотні активи.

У результаті проведених досліджень в пункту 2.2, було встановлено, що система управління оборотними активами ТОВ «Мальва» є неефективною. Вважаємо, що удосконалення управління оборотними активами підприємства доцільно здійснювати за такими напрямками (див. рис. 2.2).

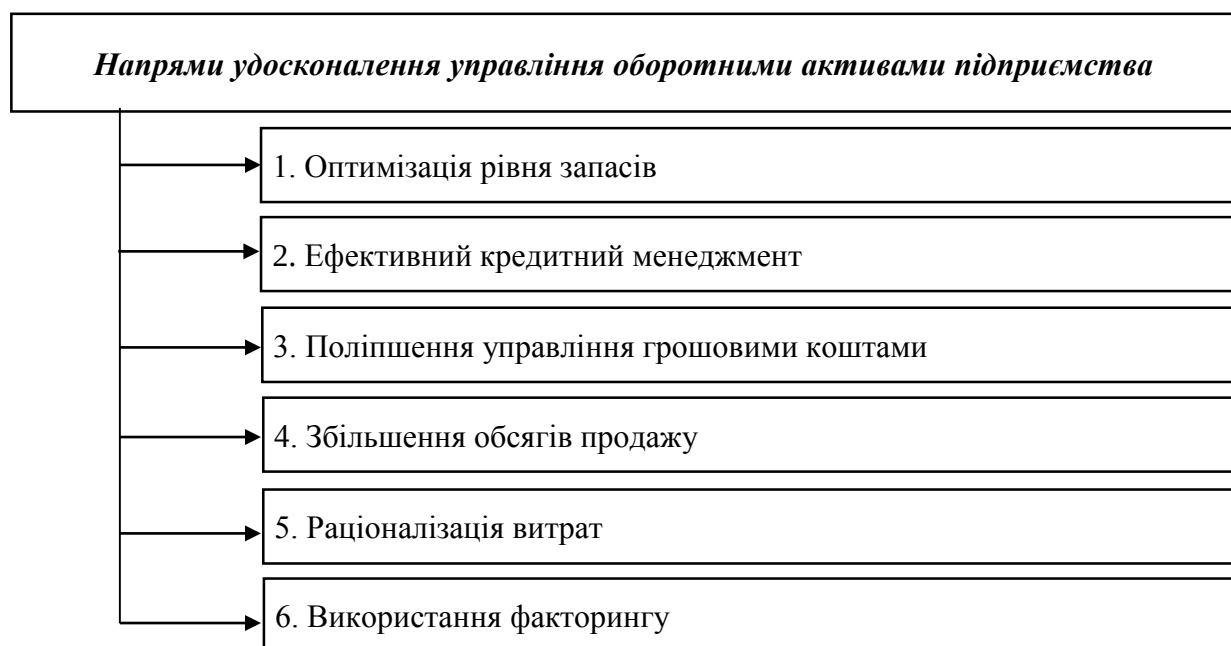

Рис. 2.2. Напрями удосконалення управління оборотними активами

Розглянемо більш докладно запропоновані напрями удосконалення для ТОВ «Мальва»:

1. Оптимізація запасів: підприємство може зменшити обсяг запасів, збільшивши їх оборотність і знизивши витрати на зберігання. Це може бути досягнуто за допомогою вдосконалення системи управління запасами, прискорення часу доставки та оптимізації процесу виробництва. Підприємство повинно регулярно аналізувати рівень своїх запасів, щоб визначити, які з них є зайвими або мають низьку ліквідність. Це дозволить зменшити обсяги накопичених товарів і виробничих запасів, які не приносять прибутку і займають ресурси.

Використання сучасних систем управління запасами, таких як just-in-time (JIT), дозволяє мінімізувати витрати на зберігання. За цією системою підприємство підтримує мінімальні запаси, що постійно оновлюються в міру необхідності, що забезпечує високий рівень оборотності і знижує витрати на зберігання.

Точне прогнозування попиту на продукцію дозволяє своєчасно планувати обсяги запасів і уникати їх надлишку. Використання аналітики та історичних даних допомагає зменшити невизначеність у попиту, що дає змогу точніше визначати потреби в запасах. Також підприємство може оптимізувати асортимент продукції, зокрема фокусуючись на найпопулярніших або найбільш прибуткових товарах. Це допоможе зменшити витрати на зберігання менш рентабельних або менш затребуваних позицій.

Удосконалення процесів постачання і логістики може сприяти зниженню часу зберігання запасів на складі. Це дозволить скоротити витрати на їх зберігання, а також зменшити ризик пошкодження або втрати товарів.

Також досліджуваному підприємству важливо контролювати показники оборотності запасів, оскільки чим вища оборотність, тим менші витрати на зберігання. Якщо оборотність запасів низька, підприємство повинно вжити заходів для пришвидшення обороту товарів чи матеріалів.

Оптимізація складів і використання більш ефективних методів зберігання допомагає знизити витрати на оренду приміщень, енергоспоживання, страхування та інші операційні витрати. Інвестування в автоматизацію складу також може

значно знизити витрати на обробку запасів.

Для оптимізації розміру поточних запасів товарно-матеріальних цінностей підприємство може використовувати «Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення» (Economic ordering quantity – EOQ model), яка серед інших моделей набула найбільшого поширення. Вона, як правило, використовується для оптимізації розміру виробничих запасів і запасів готової продукції.

Використання методу ABC-аналізу, який є ефективним підходом для управління матеріальними запасами, спрямованим на зменшення витрат і підвищення ефективності виробничих процесів. ABC-аналіз дозволяє класифікувати запаси на основі їх важливості та впливу на обіг підприємства. Цей метод допомагає визначити пріоритети в управлінні запасами і зосередити ресурси на тих матеріалах, що мають найбільше значення для виробничої діяльності.

2. Ефективний кредитний менеджмент: підприємство повинно забезпечити своєчасну оплату заборгованості з боку клієнтів, що забезпечить стабільність готівкового потоку і знизить ризик невиклати.

Першочерговим кроком є ретельна перевірка фінансового стану потенційних клієнтів перед наданням кредиту. Це дозволяє знизити ризики, пов'язані з можливими неплатежами. Підприємство може використовувати різні фінансові показники (ліквідність, рентабельність, рівень заборгованості тощо) для оцінки здатності клієнта виконати свої зобов'язання. становлення чітких умов кредитування та лімітів на надання кредиту для кожного клієнта дозволяє контролювати суму заборгованості, яку можна допустити, зменшуючи тим самим ймовірність виникнення проблем із погашенням боргів. Обов'язково потрібно враховувати ризики, пов'язані з кожним клієнтом.

Також необхідно встановити постійний моніторинг стану дебіторської заборгованості, який дозволяє вчасно виявляти прострочені платежі і вживати заходів щодо їх стягнення. Для цього необхідно регулярно оновлювати базу даних щодо клієнтів, їх боргів та термінів платежів. Це дозволяє оперативно реагувати на затримки та вживати відповідні заходи. Можна запропонувати різні схеми оплати, зокрема передоплату, часткові платежі чи надання знижок за швидку оплату. Такі

умови допомагають мотивувати клієнтів до своєчасних розрахунків і знижують ймовірність виникнення прострочених боргів.

Важливо не тільки контролювати заборгованість, а й розуміти її причини. Якщо затримка платежів зумовлена внутрішніми проблемами клієнта, такими як фінансові труднощі або перебої в його власних постачаннях, підприємство може ухвалити рішення про зміни в умовах кредитування чи навіть укласти спеціальні угоди для реструктуризації заборгованості.

3. Поліпшення управління грошовими коштами: підприємство повинно мати ефективну систему контролю за грошовими потоками, щоб забезпечити вчасну оплату рахунків та мінімізувати негативний вплив затримки платежів.

Підприємство має розробити детальний прогноз грошових потоків, що дозволяє планувати надходження і витрати коштів на певний період (місяць, квартал, рік). Прогнозування допомагає виявити можливі дефіцити грошових коштів заздалегідь і прийняти відповідні заходи для забезпечення платоспроможності. Для цього можна використовувати історичні дані про надходження і витрати, а також враховувати майбутні фінансові зобов'язання.

Скорочення часу між отриманням коштів від клієнтів і виплатою зобов'язань постачальникам дозволяє підтримувати стабільний обіг коштів і уникати проблем із ліквідністю. Для цього підприємству слід оптимізувати процеси отримання платежів, наприклад, шляхом використання електронних платіжних систем, автоматизації рахунків або встановлення коротших термінів оплати для клієнтів.

ТОВ «Мальва» повинно вести постійний моніторинг витрат на різні види діяльності і вчасно коригувати бюджетні планування, щоб уникнути непередбачених витрат, які можуть призвести до дефіциту грошових коштів. Використання системи управлінського обліку дозволяє виявляти витрати, що перевищують заплановані, і вчасно вживати заходів для їх зниження. А для забезпечення фінансової гнучкості підприємство має формувати резервний фонд для покриття непередбачених витрат або короткострокових фінансових потреб. Це дозволить уникнути затримок платежів у випадку тимчасового дефіциту коштів та забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками,

працівниками та державними органами. Також важливим аспектом є своєчасне планування податкових виплат і інших обов'язкових платежів, щоб уникнути проблем із грошовим потоком через затримки з їх оплатою. Вчасне сплата податків допомагає уникнути штрафів та нарахувань, що можуть погіршити фінансовий стан підприємства.

4. Збільшення обсягу продажів: збільшення обсягу продажів допоможе збільшити оборотність оборотних активів підприємства, забезпечивши більш швидке перетворення активів на готівку. Це дозволяє не тільки підвищити ліквідність підприємства, але й забезпечити сталий грошовий потік для подальших інвестицій у виробництво та розвиток бізнесу.

Підвищення обсягу продажів можна досягти шляхом географічного розширення – виходу на нові ринки, як внутрішні, так і міжнародні. Це дозволить підприємству залучити нових клієнтів і збільшити обсяги реалізації своєї продукції. Вивчення попиту в інших регіонах і адаптація асортименту для відповідних ринків може стати важливим фактором успіху. Швейне підприємство може збільшити обсяг продажів, розширивши асортимент продукції або розробивши нові моделі, що відповідають актуальним тенденціям на ринку. Адаптація продукції до потреб споживачів і різних сегментів ринку дозволяє залучити більше клієнтів і збільшити частку на ринку. Зокрема, одним із таких напрямів може бути пошиття одягу для військових потреб, що є актуальним для сучасних умов в Україні.

Також, може бути актуальним запровадження нових маркетингових стратегій в діяльності підприємства, таких як онлайн-продажі, таргетована реклама, соціальні мережі та інші канали просування, що допоможе підприємству залучити більше покупців і стимулювати попит. Реклама та знижки на певні групи товарів, сезонні акції або лояльні програми для постійних клієнтів можуть суттєво збільшити продажі.

5. Раціоналізація витрат. Важливою стратегією для швейного підприємства, оскільки дозволяє знизити загальні витрати, підвищити ефективність виробництва та збільшити рентабельність. Одним із способів досягнення цього є оптимізація

використання матеріальних ресурсів, що включає зменшення відходів і запобігання надмірним запасам. Також важливо інвестувати в автоматизацію виробничих процесів, що дозволить знизити витрати на робочу силу і підвищити продуктивність.

Ще одним ключовим напрямом є зниження витрат на енергоспоживання та ресурси. Впровадження енергоефективних технологій, таких як використання сонячних батарей або модернізація освітлення, допомагає зменшити витрати на енергоресурси. Крім того, оптимізація логістичних процесів і управління ланцюгами постачання дозволяє зменшити витрати на транспортування та зберігання товарів.

Підприємство також може знизити витрати, оптимізуючи чисельність персоналу та підвищуючи кваліфікацію працівників. Важливим є також контроль над адміністративними витратами, наприклад, через аутсорсинг деяких функцій або автоматизацію бухгалтерії. В кінцевому підсумку, системний підхід до управління витратами дозволяє підприємству покращити фінансові результати та збільшити рентабельність.

6. Використання факторингу: підприємство може скористатися послугами факторингових компаній, які можуть забезпечити швидке отримання грошових коштів за заборгованість з боку клієнтів, знизити ризик невиплати. Використання факторингу є ефективним інструментом для швейного підприємства, яке стикається з проблемами ліквідності через затримки у виплатах від клієнтів. Факторинг дозволяє підприємству отримати негайну готівку, передаючи свої права на дебіторську заборгованість факторинговій компанії. Це забезпечує швидке перетворення дебіторської заборгованості на готівку, що покращує оборотність оборотних активів і дозволяє уникнути затримок в оплаті. У результаті, підприємство може знизити фінансові ризики та забезпечити безперервний грошовий потік для своєї діяльності.

Крім того, факторинг знижує ризики невиплат з боку клієнтів. Факторингова компанія часто здійснює перевірку платоспроможності дебіторів і може стати на захист інтересів підприємства, допомагаючи мінімізувати випадки неплатежів або

затримок. У випадку неплатежу факторингова компанія бере на себе ризик, що дозволяє підприємству не турбуватися про невиплату боргів. Це особливо важливо для швейних компаній, де своєчасне отримання коштів критично для забезпечення виробничого процесу та виконання поточних зобов'язань.

Проте факторинг має й деякі витрати, такі як комісії та відсотки за обслуговування. Підприємству необхідно зважено оцінити умови співпраці з факторинговими компаніями, оскільки занадто висока комісія може знизити загальну вигоду від цього фінансового інструменту. Однак при правильно обраних умовах, факторинг може стати потужним інструментом для покращення ліквідності підприємства, зменшення ризиків і забезпечення стабільності грошових потоків. Він дозволяє підприємству зосередитися на основній діяльності, знижуючи потребу у постійному моніторингу заборгованостей і фінансових труднощів.

Пропонуємо застосувати ABC-аналіз у розрізі виробничих запасів з метою оптимізації їх використання та зниження витрат. Такий підхід дозволяє класифікувати запаси залежно від їх значущості для виробничого процесу, що забезпечує більш ефективне управління матеріальними ресурсами. Основною метою є визначення найбільш критичних для підприємства запасів, на яких слід зосередити увагу при плануванні закупівель та управлінні їх обігом.

Застосування ABC-аналізу дозволяє розподілити запаси на три категорії: А, В та С, де перша категорія містить найбільш важливі матеріали, друга – матеріали середньої важливості, а третя — менш важливі, які використовуються рідше або мають низьку вартість. Розподіл запасів на категорії допомагає підприємству зосередити зусилля на критичних матеріалах, для яких необхідно підтримувати постійну наявність у достатніх обсягах.

Категорія А включає матеріали, що мають найвищу вартість і займають основну частину у виробничому процесі. Це дозволяє підприємству забезпечити безперервність виробництва та знижує ризик дефіциту важливих ресурсів. Категорія В охоплює запаси середньої важливості, для яких також необхідно підтримувати оптимальний рівень. Проте для цих запасів можна застосовувати

більш гнучкі стратегії управління, включаючи закупівлю залежно від попиту або сезонних коливань. Категорія С складається з менш важливих запасів, які можуть бути використані рідше або мати низьку вартість. Вони вимагають мінімальної уваги в управлінні запасами, тому можна застосовувати стратегії зниження обсягів і частоти їх закупівлі.

Завдяки ABC-аналізу підприємство може зменшити витрати на зберігання, мінімізувати надлишкові запаси та підвищити ефективність роботи з матеріалами. Такий підхід також дозволяє значно знизити фінансові ризики, пов'язані з накопиченням невикористовуваних запасів, та забезпечує більш раціональне використання фінансових ресурсів підприємства. Отже, пропонуємо застосувати метод ABC-аналізу у розрізі виробничих запасів на ТОВ «Мальва» (див. табл. 2.17).

Таблиця 2.17

ABC-аналіз виробничих запасів ТОВ «Мальва» у 2023 році

№ з/п	Вид запасу	Загальний обіг (тис. грн)	Кумулятивний обіг (%)	Клас
1	Тканина для фірмових жіночих курток (мікровелюр)	115,5	12,50%	А
2	Тканина для зимового пальта (шерсть, сірий колір)	108,3	22,80%	А
3	Тканина для зимового пальта (шерсть, чорний колір)	102,4	32,40%	А
4	Тканина для осіннього пальта (поліестер, темно-синій колір)	99,7	41,70%	А
5	Тканина для фірмових чоловічих курток (нільон, сірий)	96,5	50,60%	А
6	Тканина для осінніх пальт (шерсть, коричневий колір)	94,3	59,50%	А
7	Тканина для шкіряних курток (натуральна шкіра, чорна)	65,4	64,80%	А
8	Тканина для робочих комбінезонів (брезент, синій)	59,3	69,80%	А
9	Тканина для демісезонних пальт (мікрофібра, бежевий колір)	54,4	74,20%	А
10	Підкладка для фірмових курток (тканина з поліестеру, темно-синя)	51,5	78,10%	В
11	Підкладка для зимових пальт (сатин, червоний колір)	48,6	81,90%	В
12	Підкладка для осінніх пальт (оксфорд, сірий колір)	46,3	85,30%	В
13	Тканина для спортивних курток (плащова тканина, чорна)	43,7	88,00%	В
14	Підкладка для спортивних курток (поліестер, сірий)	33,7	90,70%	В
15	Тканина для шкіряних комбінезонів (текстурована шкіра, коричнева)	36,3	93,60%	В
16	Пояс для чоловічих пальт (шкіра, коричневий колір)	30,1	95,60%	С
17	Пояс для жіночих пальт (шкіра, чорний колір)	28,5	97,30%	С
18	Шви для курток (матеріал, синтетичні волокна)	27,0	98,80%	С
19	Гудзики для пальт (пластик, чорний колір)	25,1	100,00%	С
20	Підкладка для літніх курток (поплін, світло-сірий)	23,8	100,00%	С
21	Фурнітура для літніх пальт (замки, металеві)	19,6	100,00%	С
22	Лейби для фірмового одягу (вишиті, білі)	18,0	100,00%	С
Загальний обіг		927,0		

Отже, ABC-аналіз виробничих запасів досліджуваного підприємства дозволив класифікувати запаси за їх важливістю на основі обігу, що дає змогу оптимізувати управління матеріальними ресурсами. У результаті аналізу були визначені три категорії:

Клас А (74,2 % обігу). Включає найбільш важливі запаси (695,25 тис. грн), які складають основну частину матеріалів, що використовуються для виробництва основних видів продукції (зимові пальта, фірмові куртки, шкіряні вироби).

Клас В (21,6% обігу). матеріали, що використовуються для додаткових продуктів, таких як спортивні куртки та робочий одяг. Вартість цих запасів становить 185,4 тис.грн.

Категорія С (4,4% обігу). Менш важливі матеріали, що використовуються рідше або мають меншу вартість, такі як фурнітура для пальт та курток, лейби для одягу, що складає 46,35 тис.грн.

ABC-аналіз, проведений для ТОВ «Мальва» з загальним обігом 927 тис. грн, показав, що більшість фінансових ресурсів витрачається на матеріали для виробництва основних видів продукції – зимових пальт та фірмових курток. Тому найбільша частка запасів (74,2%) була віднесена до категорії А. Матеріали для додаткових виробів, таких як спортивний одяг, займали 21,6% обігу (категорія В). Запаси, що мають менший обіг і використовуються рідше (фурнітура, лейби), потрапили до категорії С і складають лише 4,4% загального обігу.

Цей аналіз дозволяє підприємству ефективно управляти запасами, зменшуючи витрати на матеріали категорії С, водночас зберігаючи достатню кількість ресурсів для основних ліній продукції. Таким чином, ABC-аналіз є важливим інструментом для ефективного управління запасами на підприємстві, допомагаючи зберігати баланс між наявністю матеріалів та витратами на їх утримання.

Також, одним із напрямів для оптимізації розміру поточних запасів товарно-матеріальних цінностей підприємство, який може використати ТОВ «Мальва» є Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення (EOQ-model), яка серед інших моделей набула найбільшого поширення.

Модель EOQ має на увазі, що визначається розмір поставки, при якому обсяг загальних витрат по управлінню запасами знаходиться на мінімальному рівні. Основною перевагою методу EOQ є те, що він універсальний і добре адаптований до всіх умов процесу логістики та має декілька різновидів. Модель EOQ передусім відображає нинішню логістичну концепцію підприємства і повністю з нею взаємодіє.

Математично модель EOQ виражається такою принциповою формулою:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \times OBC \times B_{pz}}{B_z}}, \quad (2.1)$$

де EOQ – оптимальний середній розмір партії постачання товарів; OBC – обсяг виробничого споживання товарів (сировини або матеріалів) в аналізованому періоді; B_{pz} – середня вартість розміщення одного замовлення; B_z – вартість збереження одиниці товару в аналізованому періоді.

Отже, розрахуємо EOQ та визначимо ефект від переходу з поточної політики управління запасами підприємства до політики EOQ.

ТОВ «Мальва» робить замовлення матеріалів (тканина для пошиття спецодягу). Річна потреба у тканині складає 47520 м², витрати на розміщення одного замовлення складають 535 грн., витрати на зберігання одиниці продукції на складі – 24,75 грн./м², кількість замовлень на рік, що здійснює підприємство – 94, середній запас тканини на складах підприємства – 3000 м².

Розрахуємо витрати при застосуванні старої політики замовлень. Загальні витрати будуть складатися з витрат на розміщення замовлень та витрат на зберігання запасів тканини на складі:

Витрати на замовлення = Витрати на розміщення одного замовлення * Кількість замовлень на рік = 535 * 94 = 50290 грн.;

Витрати на зберігання = Витрати на зберігання одиниці продукції на складі * Середній запас тканини на складах підприємства = 24,75 * 3000 = 74250 грн.;

Загальні витрати = Річні витрати на замовлення + Річні витрати на зберігання = 50290 + 74250 = 124540 грн.

Розрахуємо витрати при застосуванні політики EOQ:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \times OBC \times B_{p3}}{B_s}} = \sqrt{\frac{2 \times 47520 \times 535}{24,75}} = 1434 \text{ м}^2;$$

Кількість замовлень на рік при EOQ: Тепер, коли ми знаємо EOQ, розрахуємо кількість замовлень на рік:

Кількість замовлень = Річна потреба в запасах / EOQ = 33 замовлення;

Витрати на замовлення при EOQ: Оскільки кількість замовлень на рік при EOQ складає 33, то витрати на розміщення замовлення розраховується наступним чином:

Витрати на замовлення = Витрати на розміщення одного замовлення * Кількість замовлень на рік = 535 * 33 = 17655 грн.;

Витрати на зберігання при EOQ: При середньому запасі, що дорівнює половині оптимального розміру замовлення:

Витрати на зберігання = EOQ/2 * Витрати на зберігання одиниці продукції на складі = 1434/2 * 24.75 = 17725,75 грн.;

Загальні витрати при політиці EOQ:

Загальні витрати = Річні витрати на замовлення + Річні витрати на зберігання = 17655 + 17725,75 = 35380,75 грн.

Отже порівняємо загальні витрати при старій політиці замовлень та політиці EOQ (див. табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Порівняння витрат ТОВ «Мальва» при застосуванні поточної політики управління запасами підприємства та політики EOQ

Показник	Поточна політика замовлень	Політика EOQ
Річна потреба, м ²	47520	47520
Витрати на розміщення замовлення, грн.	535	535
Витрати на зберігання, грн.	24,75	24,75
Кількість замовлень на рік	94	33
Середній запас на складі, м ²	3000	717
Витрати на замовлення, грн.	50290	17655
Витрати на зберігання, грн.	74250	17725,75
Загальні витрати, грн.	124540	35380,75

Отже, порівняємо загальні витрати поточної політики замовлень та при

застосуванні моделі EOQ:

Економічний ефект = Загальні витрати поточної політики замовлень – Загальні витрати при політиці EOQ = 124540 – 35380,75 = 89159,25 грн.

У результаті розрахунків було встановлено, що перехід на модель EOQ є доцільним, оскільки дозволяє знизити загальні витрати на замовлення та зберігання, що дає економічний ефект в розмірі 89159,25 грн на рік.

Висновки до розділу 2

В результаті проведеного дослідження управління оборотними активами на ТОВ «Мальва» можна зробити наступні висновки:

1. Досліджуване підприємство в роботі товариство з обмеженою відповідальністю «Мальва» зареєстроване 10 квітня 1996 року у м. Малин, Житомирської області. ТОВ «Мальва» є підприємством швейної галузі України, яке спеціалізується на виробництві жіночого й чоловічого, фірмового й робочого верхнього одягу.

2. Аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Мальва» свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Незважаючи на зростання обсягів діяльності та збільшення майна, підприємство залишається збитковим у двох із трьох аналізованих років. Основною причиною є перевищення витрат над доходами. Темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) виявилися нижчими за темпи зростання собівартості реалізованої продукції. Крім того, спостерігається негативна тенденція до зростання витрат, особливо адміністративних. Значне збільшення витрат на оплату праці та соціальні відрахування в структурі операційних витрат додатково сприяє збитковості. Підприємству необхідно впровадити більш ефективну стратегію управління витратами для стабілізації фінансового стану.

3. Система управління оборотними активами на ТОВ «Мальва» є недостатньо ефективною, оскільки зростання оборотних активів не супроводжується оптимальним використанням коштів і ресурсів. Загальна сума оборотних активів

зросла на 154 тис. грн, що становить лише 4,9%, але це зростання не є пропорційним зростанню ефективності використання активів. Найбільше зростання спостерігалось у категорії готової продукції, що збільшилася на 126 тис. грн (59,7%), що може свідчити про надлишок готової продукції на складі, який не знаходить збуту або не ефективно реалізується. Водночас, зростання запасів товарів на 43 тис. грн (31,4%) і виробничих запасів на 173 тис. грн (22,9%) вказує на накопичення матеріальних ресурсів, які не дають необхідної ліквідності і не працюють на забезпечення операційної діяльності підприємства. Це також відображається у високому коефіцієнті нагромадження виробничих запасів, що є індикатором низької ефективності управління запасами. Негативною тенденцією є також збільшення частки дебіторської заборгованості за товари, яка на кінець року зросла на 16,4% (з 42,1% до 46,7%). Це зменшує оборотність коштів і негативно впливає на ліквідність підприємства, створюючи ризик затримок у грошових потоках та обмеження доступу до оборотних коштів. Зменшення коштів, виведених із обороту, є позитивним, оскільки на кінець року 55,9% від загальної суми поточних активів було виведено з обороту, що на 9,3% менше порівняно з 2022 роком. Однак, неефективне використання коштів, особливо на етапі накопичення запасів та дебіторської заборгованості, залишається серйозною проблемою для підприємства. Необхідно зазначити, що підприємство на кінець 2023 року не має власного оборотного капіталу, що є серйозною фінансовою проблемою. Власний оборотний капітал на кінець року становить -2179 тис. грн, що свідчить про відсутність фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань і забезпечення нормальної виробничої діяльності.

4. Для покращення фінансового стану підприємства необхідно переглянути стратегію управління оборотними активами, зокрема оптимізувати склад запасів, зменшити дебіторську заборгованість і прискорити обіг коштів. Це дозволить зменшити затримки у фінансових потоках і збільшити ліквідність підприємства, що є критично важливим для його стабільності та подальшого розвитку.

5. Вважаємо, що удосконалення управління оборотними активами підприємства доцільно здійснювати за такими напрямками: оптимізація запасів

(підприємство може зменшити обсяг запасів, збільшивши їх оборотність і знизивши витрати на зберігання), ефективний кредитний менеджмент (підприємство повинно забезпечити своєчасну оплату заборгованості з боку клієнтів, що забезпечить стабільність готівкового потоку і знизить ризик невиклати), поліпшення управління грошовими коштами (підприємство повинно мати ефективну систему контролю за грошовими потоками, щоб забезпечити вчасну оплату рахунків та мінімізувати негативний вплив затримки платежів), збільшення обсягу продажів (можна досягти шляхом географічного розширення – виходу на нові ринки, як внутрішні, так і міжнародні, що дозволить підприємству залучити нових клієнтів і збільшити обсяги реалізації своєї продукції), раціоналізація витрат (шляхом оптимізації використання матеріальних ресурсів, що включає зменшення відходів і запобігання надмірним запасам, а також інвестуванню в автоматизацію виробничих процесів, що дозволить знизити витрати на робочу силу і підвищити продуктивність) та використання факторингу (підприємство може скористатися послугами факторингових компаній, які можуть забезпечити швидке отримання грошових коштів за заборгованість з боку клієнтів, знизити ризик невиклати).

6. Пропонуємо застосувати ABC-аналіз у розрізі виробничих запасів з метою оптимізації їх використання та зниження витрат. Такий підхід дозволяє класифікувати запаси залежно від їх значущості для виробничого процесу, що забезпечує більш ефективне управління матеріальними ресурсами. Основною метою є визначення найбільш критичних для підприємства запасів, на яких слід зосередити увагу при плануванні закупівель та управлінні їх обігом. Здійснений ABC-аналіз, для ТОВ «Мальва» з загальним обігом 927 тис. грн, показав, що більшість фінансових ресурсів витрачається на матеріали для виробництва основних видів продукції – зимових пальт та фірмових курток. Тому найбільша частка запасів (74,2%) була віднесена до категорії А. Матеріали для додаткових виробів, таких як спортивний одяг, займали 21,6% обігу (категорія В). Запаси, що мають менший обіг і використовуються рідше (фурнітура, лейби), потрапили до категорії С і складають лише 4,4% загального обігу. Цей аналіз дозволяє

підприємству ефективно управляти запасами, зменшуючи витрати на матеріали категорії С, водночас зберігаючи достатню кількість ресурсів для основних ліній продукції. Таким чином, ABC-аналіз є важливим інструментом для ефективного управління запасами на підприємстві, допомагаючи зберігати баланс між наявністю матеріалів та витратами на їх утримання.

7. Одним із напрямів для оптимізації розміру поточних запасів товарно-матеріальних цінностей підприємство, який може використати ТОВ «Мальва» є Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення (EOQ-model), яка серед інших моделей набула найбільшого поширення. Був здійснений розрахунок EOQ та визначено ефект від переходу з поточної політики управління запасами підприємства до політики EOQ, який показав, що перехід на модель EOQ є доцільним, оскільки дозволяє знизити загальні витрати на замовлення та зберігання, що дає економічний ефект в розмірі 89159,25 грн на рік.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнення теоретичних основ та дослідження особливостей управління оборотними активами підприємства надало можливість зробити наступні висновки:

1. Здійснивши аналіз визначень поняття «оборотні активи» у різних літературних джерелах, можна сформулювати таке його трактування: оборотні активи – це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу.

2. Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами. Слід зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервності та збалансованості господарських процесів, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства. Тому метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

3. Політика управління оборотними активами є підмножиною двох множин – політики формування (фінансування) та політики використання оборотних активів. Якщо перша множина будується на основі виділення необхідного обсягу активів у розрізі конкретних груп та відповідає за фінансове забезпечення оборотних активів,

то мета другої – збереження ліквідності та платоспроможності промислового підприємства. Теорія фінансового менеджменту розглядає три основні підходи до формування оборотних активів підприємства, а саме: помірний підхід – спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби в усіх видах оборотних активів і створення їх нормованих страхових розмірів; консервативний підхід – передбачає створення високих розмірів резервів оборотного капіталу на випадок непередбачених складнощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, погіршення умов виробництва, затримки інкасації дебіторської заборгованості тощо; агресивний підхід – полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами цих активів.

4. Основними етапами формування стратегії управління оборотними активами на підприємства є: 1) визначення оптимального обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на формування оборотних активів; 2) визначення співвідношення власних і позикових джерел фінансування оборотних активів; 3) дотримання балансу частки коротко- і довгострокових позикових ресурсів у складі оборотних активів.

5. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють відносини в сфері управління оборотними активами підприємства є: Господарський кодекс, Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», НП(С)БО 16 «Витрати», а також Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

6. Досліджуване підприємство в роботі товариство з обмеженою відповідальністю «Мальва» зареєстроване 10 квітня 1996 року у м. Малин, Житомирської області. ТОВ «Мальва» є підприємством швейної галузі України, яке спеціалізується на виробництві жіночого й чоловічого, фірмового й робочого верхнього одягу.

7. Аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Мальва» свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Незважаючи на зростання обсягів

діяльності та збільшення майна, підприємство залишається збитковим у двох із трьох аналізованих років. Основною причиною є перевищення витрат над доходами. Темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) виявилися нижчими за темпи зростання собівартості реалізованої продукції. Крім того, спостерігається негативна тенденція до зростання витрат, особливо адміністративних. Значне збільшення витрат на оплату праці та соціальні відрахування в структурі операційних витрат додатково сприяє збитковості. Підприємству необхідно впровадити більш ефективну стратегію управління витратами для стабілізації фінансового стану.

8. Система управління оборотними активами на ТОВ «Мальва» є недостатньо ефективною, оскільки зростання оборотних активів не супроводжується оптимальним використанням коштів і ресурсів. Загальна сума оборотних активів зросла на 154 тис. грн, що становить лише 4,9%, але це зростання не є пропорційним зростанню ефективності використання активів. Найбільше зростання спостерігалось у категорії готової продукції, що збільшилася на 126 тис. грн (59,7%), що може свідчити про надлишок готової продукції на складі, який не знаходить збуту або не ефективно реалізується. Водночас, зростання запасів товарів на 43 тис. грн (31,4%) і виробничих запасів на 173 тис. грн (22,9%) вказує на накопичення матеріальних ресурсів, які не дають необхідної ліквідності і не працюють на забезпечення операційної діяльності підприємства. Це також відображається у високому коефіцієнті нагромадження виробничих запасів, що є індикатором низької ефективності управління запасами. Негативною тенденцією є також збільшення частки дебіторської заборгованості за товари, яка на кінець року зросла на 16,4% (з 42,1% до 46,7%). Це зменшує оборотність коштів і негативно впливає на ліквідність підприємства, створюючи ризик затримок у грошових потоках та обмеження доступу до оборотних коштів. Зменшення коштів, виведених із обороту, є позитивним, оскільки на кінець року 55,9% від загальної суми поточних активів було виведено з обороту, що на 9,3% менше порівняно з 2022 роком. Однак, неефективне використання коштів, особливо на етапі накопичення запасів та дебіторської заборгованості, залишається серйозною проблемою для

підприємства. Необхідно зазначити, що підприємство на кінець 2023 року не має власного оборотного капіталу, що є серйозною фінансовою проблемою. Власний оборотний капітал на кінець року становить -2179 тис. грн, що свідчить про відсутність фінансових ресурсів для покриття поточних зобов'язань і забезпечення нормальної виробничої діяльності.

9. Для покращення фінансового стану підприємства необхідно переглянути стратегію управління оборотними активами, зокрема оптимізувати склад запасів, зменшити дебіторську заборгованість і прискорити обіг коштів. Це дозволить зменшити затримки у фінансових потоках і збільшити ліквідність підприємства, що є критично важливим для його стабільності та подальшого розвитку.

10. Вважаємо, що удосконалення управління оборотними активами підприємства доцільно здійснювати за такими напрямками: оптимізація запасів (підприємство може зменшити обсяг запасів, збільшивши їх оборотність і знизивши витрати на зберігання), ефективний кредитний менеджмент (підприємство повинно забезпечити своєчасну оплату заборгованості з боку клієнтів, що забезпечить стабільність готівкового потоку і знизить ризик невиклати), поліпшення управління грошовими коштами (підприємство повинно мати ефективну систему контролю за грошовими потоками, щоб забезпечити вчасну оплату рахунків та мінімізувати негативний вплив затримки платежів), збільшення обсягу продажів (можна досягти шляхом географічного розширення – виходу на нові ринки, як внутрішні, так і міжнародні, що дозволить підприємству залучити нових клієнтів і збільшити обсяги реалізації своєї продукції), раціоналізація витрат (шляхом оптимізації використання матеріальних ресурсів, що включає зменшення відходів і запобігання надмірним запасам, а також інвестуванню в автоматизацію виробничих процесів, що дозволить знизити витрати на робочу силу і підвищити продуктивність) та використання факторингу (підприємство може скористатися послугами факторингових компаній, які можуть забезпечити швидке отримання грошових коштів за заборгованість з боку клієнтів, знизити ризик невиклати).

11. Пропонуємо застосувати ABC-аналіз у розрізі виробничих запасів з

метою оптимізації їх використання та зниження витрат. Такий підхід дозволяє класифікувати запаси залежно від їх значущості для виробничого процесу, що забезпечує більш ефективне управління матеріальними ресурсами. Основною метою є визначення найбільш критичних для підприємства запасів, на яких слід зосередити увагу при плануванні закупівель та управлінні їх обігом. Здійснений ABC-аналіз, для ТОВ «Мальва» з загальним обігом 927 тис. грн, показав, що більшість фінансових ресурсів витрачається на матеріали для виробництва основних видів продукції – зимових пальт та фірмових курток. Тому найбільша частка запасів (74,2%) була віднесена до категорії А. Матеріали для додаткових виробів, таких як спортивний одяг, займали 21,6% обігу (категорія В). Запаси, що мають менший обіг і використовуються рідше (фурнітура, лейби), потрапили до категорії С і складають лише 4,4% загального обігу. Цей аналіз дозволяє підприємству ефективно управляти запасами, зменшуючи витрати на матеріали категорії С, водночас зберігаючи достатню кількість ресурсів для основних ліній продукції. Таким чином, ABC-аналіз є важливим інструментом для ефективного управління запасами на підприємстві, допомагаючи зберігати баланс між наявністю матеріалів та витратами на їх утримання.

12. Одним із напрямів для оптимізації розміру поточних запасів товарно-матеріальних цінностей підприємство, який може використати ТОВ «Мальва» є Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення (EOQ-model), яка серед інших моделей набула найбільшого поширення. Був здійснений розрахунок EOQ та визначено ефект від переходу з поточної політики управління запасами підприємства до політики EOQ, який показав, що перехід на модель EOQ є доцільним, оскільки дозволяє знизити загальні витрати на замовлення та зберігання, що дає економічний ефект в розмірі 89159,25 грн на рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: навч. посібник [для самост. вивч. дисц-ни]. 3-тє вид., виправл. і доп. К.: Знання-Прес, 2009. 299 с.
2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2009. 328 с.
3. Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. К.: Либідь, 2002. 384 с.
4. Баранова В.Г., Гоцуляк С.М. Теоретичні засади управління оборотним капіталом. Одеський вісник соціально-економічних досліджень. 2008. № 30. С. 32–36.
5. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
6. Бланк І.А. Управління використанням капіталу: навч. посібник. К.: Ніка-Центр: Ельга, 2000. 651 с.
7. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 780 с.
8. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. Інвестиції практика та досвід. 2008. Вип. 4. С. 40–44.
9. Бутинець Т.А. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Житомир : Рута, 2015. 343 с.
10. Власова Н. О. Принципи та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі. Бізнес Інформ. № 6, 2013. С. 202–208.
11. Власова Н. О., Михайлова О. В. Теоретичні аспекти визначення ефективності політики формування оборотних активів на підприємствах торгівлі. Бізнес Інформ. 2012. №11. С. 166–170.
12. Власова Н.О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі. Харків: ХДУХТ, 2014. 258 с.
13. Власова Н.О., Круглова О.А., Безгінова Л.І. Фінанси підприємств: навч.

посібник. К.: ЦНЛ, 2007. 271 с.

14. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування. Вісник Хмельницького національного університету 2022. № 1. С. 189-194.

15. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436–IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

16. Гринюк І.М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2016. № 4. С. 64-74.

17. Даньків Й. Я., Остап'юк М. Я. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Знання, 2017. 469 с.

18. Дейнека О. В. Оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу підприємства персоналом. Інноваційна економіка. 2012. № 3(29). С. 257–260.

19. Демченко Т.А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Актуальні проблеми економіки. 2007. № 9. С. 179-184.

20. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Випуск 1 (12). С. 289-293.

21. Домбровська Н. Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 17. С. 812-825.

22. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. № 1. С. 75-85.

23. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом підприємств України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03. Я.Б. Дропа; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2006. 20 с.

24. Дядюк М. А., Васильєва В. В. Оборотні активи як об'єкт управління у

процесі розробки та прийняття господарських рішень. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1 (1). С. 263-271.

25. Єрмак С. О. Теоретико-методичний інструментарій формування комбінованих політик управління оборотним капіталом. Економіка промисловості. 2011. № 2. С. 242–249.

26. Жукова О.А. Головчак О.Ф. Аналіз ділової активності підприємства. Подільський науковий вісник. 2017. № 2. С. 67-70. URL: https://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2017/2/ZHukova_Golovchak.pdf.

27. Завора Т.М., Берест О.С. Теоретичні основи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства. Економіка і регіон. 2014. № 4. С. 74-79.

28. Інструкція «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів», затверджена Постановою Правління національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 від 12.11.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>.

29. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку 63 активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

30. Канурна З. Ф. Контроль оборотних активів підприємств машинобудівного комплексу. Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 3. Ч. 12. 2013. С. 246–252.

31. Канцедаль Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. Економіка та держава. 2019. № 11. С. 103-107.

32. Кірдіна О.Г. Управління оборотними активами підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 43, 2013. С. 133–137.

33. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 485 с.

34. Коваленко О. В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. Причорноморські економічні студії. 2019. № 41. С. 203-208.

35. Кучменко В. О. Управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 35(1). С. 46-53.

36. Лепейко Т. І. Сутність оборотних коштів та їх аналіз на підприємстві. Вісник університету банківської справи Національного банку України. 2012. № 1(13). С. 215–218.

37. Лишиленко О. В. Фінансовий облік: підручник. Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2017. 556 с.

38. Лігоненко Л.О. Фінанси підприємства: конспект лекцій. URL: <https://bib.convdocs.org/v19912/>

39. Ляліна Н.С., Матвієнко-Біляєва Г.Л., Панчук А.С. Теоретичні основи логістичного управління запасами підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. №43. С. 206-210.

40. Мартиненко В.П. Прогресивні підходи до управління оборотними активами підприємств. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. № 18, 2016. С. 225–229.

41. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів від 10.01.2007 року № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

42. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2023.pdf.

43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%202_ukr_2023.pdf.

44. Мордань Є. Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка. 2019. № 4. С. 24-34.

45. Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 №433 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» URL: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461791/>.

46. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ МФУ від 20.10.1999 №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ МФУ від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

49. Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Наказ МФУ від 31.12.1999 року № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ МФУ від 25.02.2000 № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.

51. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 503 с.

52. Непочатенко О. О., Бечко П. К., Попиченко Д. А. Теоретичне обґрунтування сутності оборотних активів. Інноваційна економіка. 2015. № 4. С. 265-273.

53. Нечай Н. М. Облікова політика: навчальний посібник. Київ: Знання, 2015. 432 с.

54. Никонович Г. І. Аналіз і контроль оборотних активів торговельних підприємств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ, 2007. 18 с.

55. Носов П. Л. Сучасна класифікація оборотних активів. Економіка і держава. 2014. № 7. С. 43-46.

56. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. Бізнес Інформ. 2014. № 2. С. 277-283.

57. Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий

аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2002. 388 с.

58. Пархоменко О.П. Концепція формування та використання оборотного капіталу промислового підприємства. Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. 2010. N 36. С. 21-25.

59. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва.Х., 2010. 20 с.

60. Перезовова І., Павлова Г. Управління оборотними активами підприємства та їх видами. Економіка та суспільство, 2021. №. 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/325/311>.

61. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». 2015. № 59. С. 148-152.

62. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

63. Поддєрьогін Л. Д. та ін. Фінанси підприємств: підручник. Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. А. М. Поддєрьогін М. Д. Білик, Л.Д. та ін. Буряк. 6-ге вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2006. 552с.

64. Подсолонко В. А. Антикризове управління: Підручник. Організація виробництва. Київ, 2005. С. 304.

65. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

66. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

67. Рєпіна І. М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління: Монографія. К. : КНЕУ, 2012. 274 с.

68. Рєпіна І. М. Діагностика активів підприємств: методологічні аспекти. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : наук. журн.; № 1. К. : НАУ, 2013. С. 188–194.

69. Рєпіна І. М. Моделі управління матеріальними оборотними активами

підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : наук. журн.; № 8 (197). Луганськ : СХУ ім. Володимира Даля, 2013. Ч. 2. С. 168-175.

70. Роганова Г. О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналістів. Економічний часопис-XXI. 2013. № 3-4(1). С. 82-85.

71. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ: Знання, 2009. 662 с.

72. Сагалакова Н. О. Система показників-індикаторів економічної діагностики діяльності торговельного підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. Вип. 2. Ч. 2. С. 19-23.

73. Сікора І. А. Облік, економічний аналіз і аудит формування та використання оборотних активів: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. І.А. Сікора. Київ, 2006. 18 с.

74. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія; за ред. О.С. Галушко. Дніпропетровськ: Вид-во НГУ, 2009. 239 с.

75. Тимощенко Ю. М. Актуальні питання бухгалтерської оцінки вартості активів у системі управління підприємством. Становлення економіки України у післякризовий період: ризики та проблеми розвитку: колективна монографія; ред. О. О. Непочатенко. Умань : Видавець «Сочінський». 2012. С. 206–211.

76. Ткаченко М.І., Жукова О.А., Озоліна А.О. Щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства. Подільський науковий вісник. 2020. №2. С.45-51 URL: http://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2020.pdf.

77. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С. 157–162.

78. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: МАУП, 2004. 328 с.

79. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

80. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи

підприємства». Регіональна економіка. 2008. № 6. С. 62-69. 34.

81. Швець Ю. О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. 2016. № 1 (29). С. 26- 36.

82. Швець Ю. О. Управління оборотними активами підприємств. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. № 13. С. 127–130.

83. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Знання, 2006. 439 с.

84. Шепелевич В. В. Проблеми в управлінні оборотними активами та шляхи їх подолання. Агросвіт. № 14, 2014. С. 73–80.

85. Шматковська Т. О. Демедюк Л., Ворона О. Деякі аспекти проблематики управління оборотними активами на підприємстві. Науковий вісник одеського національного економічного університету. 2016. Вип. 3. С. 174–184.

86. Янковська В. В. Економічна суть оборотних активів підприємства. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск №1(16). URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51630/47490>.

87. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 32. С. 252-257.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З
ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Вид економічної діяльності Виробництво іншого верхнього одягу

Середня кількість працівників 38

Одиниця виміру: тис. грн.

Адреса Україна, 11601, Житомирська область, м. Малин, вул. Бандери, 124

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2022	01	01
20414910		
8036100000		
240		
14.13		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2021 р.

Форма № 1

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2079	520
Основні засоби	1010	4226	14474
первісна вартість	1011	7253	18531
знос	1012	(3027)	(4057)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	6305	14994
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	628	1050
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	414	258
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	227	833
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	83	167
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	204	356
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	1556	2664
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	7861	17658

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1585	1585
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1846	1846
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	3431	3431
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		3082
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1111	1341
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525	161	130
Усього за розділом II	1595	1272	4553
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	350	870
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		5240
товари, роботи, послуги	1615	1975	2561
розрахунками з бюджетом	1620	143	282
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	197	216
розрахунками з оплати праці	1630	480	503
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	13	2
Усього за розділом III	1695	3158	9674
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	7861	17658

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Б

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2022	01	01
20414910		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік**

Форма № 2

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15835	13052
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(10782)	(8655)
Валовий:			
прибуток	2090	5053	4397
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	394	115
Адміністративні витрати	2130	(3050)	(2706)
Витрати на збут	2150	(758)	(621)
Інші операційні витрати	2180	(139)	(50)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1500	1135
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(3290)	
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		1135
збиток	2295	(1790)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		(357)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		778
збиток	2355	(1790)	

Продовження додатку Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(1790)	778

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1974	1488
Витрати на оплату праці	2505	6616	5795
Відрахування на соціальні заходи	2510	2587	2217
Амортизація	2515	1147	279
Інші операційні витрати	2520	2573	2171
Разом	2550	14897	11950

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток В

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З
ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Вид економічної діяльності Виробництво іншого верхнього одягу

Середня кількість працівників 41

Одиниця виміру: тис. грн.

Адреса Україна, 11601, Житомирська область, м. Малин, вул. Бандери, 124

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2023	01	01
20414910		
8036100000		
240		
14.13		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2022 р.

Форма № 1

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	520	153
Основні засоби	1010	14474	15329
первісна вартість	1011	18531	21585
знос	1012	(4057)	(6256)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	14994	15482
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1050	1102
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	258	1316
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	833	602
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	167	105
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	356	4
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	2664	3129
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	17658	18611

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1585	1585
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1846	916
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	3431	2501
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	3082	3082
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1341	1341
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525	130	31
Усього за розділом II	1595	4553	4454
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	870	2200
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	5240	6621
товари, роботи, послуги	1615	2561	1736
розрахунками з бюджетом	1620	282	112
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	216	301
розрахунками з оплати праці	1630	503	676
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	2	10
Усього за розділом III	1695	9674	11656
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	17658	18611

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Д

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2023	01	01
20414910		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік

Форма № 2

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18660	15835
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(13840)	(10782)
Валовий:			
прибуток	2090	4820	5053
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	187	394
Адміністративні витрати	2130	(3856)	(3050)
Витрати на збут	2150	(924)	(758)
Інші операційні витрати	2180	(65)	(139)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	162	1500
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		(3290)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	162	
збиток	2295		(1790)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(14)	
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	148	
збиток	2355		(1790)

Продовження додатку Д

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	148	(1790)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2432	1974
Витрати на оплату праці	2505	7737	6616
Відрахування на соціальні заходи	2510	3027	2587
Амортизація	2515	2337	1147
Інші операційні витрати	2520	3045	2573
Разом	2550	18578	14897

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Ж

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З
ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Вид економічної діяльності Виробництво іншого верхнього одягу

Середня кількість працівників 46

Одиниця виміру: тис. грн.

Адреса Україна, 11601, Житомирська область, м. Малин, вул. Бандери, 124

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2024	01	01
20414910		
8036100000		
240		
14.13		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2023 р.

Форма № 1

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	153	63
Основні засоби	1010	15329	17723
первісна вартість	1011	21585	27090
знос	1012	(6256)	(9367)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	15482	17786
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1102	1444
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1316	1532
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	602	102
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	105	200
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	4	5
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	3129	3283
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	18611	21069

Продовження додатку Ж

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1585	1585
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	916	3718
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		(2217)
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	2501	3086
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	3082	3082
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1341	9439
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525	31	1
Усього за розділом II	1595	4454	12522
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2200	2500
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	6621	
товари, роботи, послуги	1615	1736	1621
розрахунками з бюджетом	1620	112	168
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	301	339
розрахунками з оплати праці	1630	676	833
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	10	
Усього за розділом III	1695	11656	5461
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	18611	21069

Керівник

Головний бухгалтер

Коди		
2024	01	01
20414910		

Підприємство Товариство з додатковою відповідальністю «Мальва»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2023 рік

Форма № 2

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18960	18660
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(16115)	(13840)
Валовий:			
прибуток	2090	2845	4820
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	183	187
Адміністративні витрати	2130	(4234)	(3856)
Витрати на збут	2150	(723)	(924)
Інші операційні витрати	2180	(288)	(65)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		162
збиток	2195	(2217)	
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		162
збиток	2295	(2217)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		(14)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		148
збиток	2355	(2217)	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(2217)	148

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2472	3432
Витрати на оплату праці	2505	9516	7737
Відрахування на соціальні заходи	2510	3649	3027
Амортизація	2515	2312	2337
Інші операційні витрати	2520	3146	3045
Разом	2550	21095	18578

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер